

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้าน พระเนา หมู่ที่ 1
ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

นวัตน์ กล้าจอหอ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

กองทุนหมู่บ้าน พะเนา หมู่ที่ 1 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ชาญ ณ ลำปาง, 223 หน้า

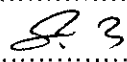
บทคัดย่อ

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านพะเนา หมู่ที่ 1 ทำการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ.2544 ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2545 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของกองทุนว่าบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติมากน้อยเพียงใด เพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อศึกษาว่ากองทุนหมู่บ้านก่อให้เกิดกระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ขึ้นหรือไม่และเพื่อแสวงหาแนวทางในการช่วยให้กองทุนหมู่บ้านเกิดการพัฒนาต่อไปในอนาคต โดยกรอบแนวคิดทฤษฎีตามแนวคิดและรูปแบบการประเมินเป็นการประเมินเชิงระบบ ซึ่งตรงกับ ซิปป์โมเดล (CIPP Model : Context – Input – Process - Product) เลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรในหมู่บ้าน โดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ใช้เครื่องมือแบบเฉพาะกิจ ทางสังคมศาสตร์ การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์ การจัดเวทีประชาคม การศึกษาเจาะลึกรายกรณี และการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้จะเป็นทั้งข้อมูลจากการศึกษาภาคสนามและการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์และตีความหมายอย่างเป็นระบบ ผลการติดตามประเมินที่ได้ ประกอบด้วย การรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี และการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการ

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....กล้าจอหอ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..........

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....ก.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. พงษ์ชาญ ณ ลำปาง)

คณะกรรมการสอบ

(รองศาสตราจารย์ ดร. พงษ์ชาญ ณ ลำปาง)

ประธานกรรมการสอบ

(อาจารย์ วิทวัช โมพี)

กรรมการสอบ

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....ปี พ.ศ. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ เช่น

- รองศาสตราจารย์ ดร. พงษ์ชาญ ณ ลำปาง อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข
- อาจารย์ ดร.พัฒนา กิติอาษา
- อาจารย์สุริยา สมุทคุปต์
- รองศาสตราจารย์ ดร.คณิต ไช่มุกด์
- รองศาสตราจารย์ ดร.ไทย ทิพย์สุวรรณกุล
- รองศาสตราจารย์ ดร. องค์การ อินทร์พรรย์
- นางสาว จันทร์เพ็ญ ประกำแหง ผู้ช่วยอาจารย์ที่ปรึกษา
- เทศบาลตำบลจอหอ ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก

และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

นางสาวนวรรณ์ กล้าจอหอ

สารบัญ

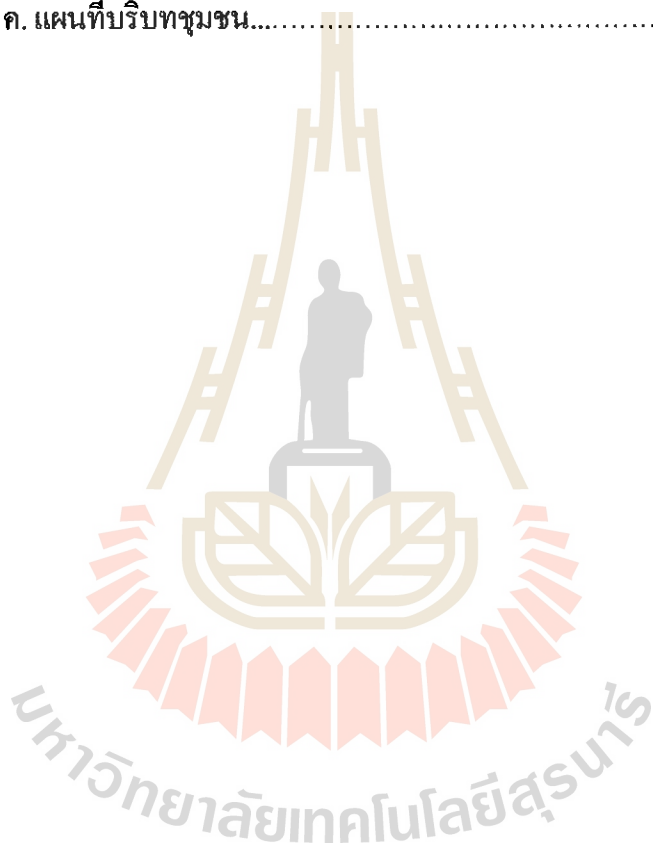
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญแผนภาพ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ
 บทที่ 1 บทนำ.....	 1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีดำเนินการ.....	4
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ.....	5
 บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	 6
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	6
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	8
3. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารจัดการกองทุน พ.ศ. 2544.....	8
4. แบบติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	10
5. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	11
6. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านพะเนา หมู่ที่ 1.....	12

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
7. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	12
8. หลักการประเมินโครงการแบบชีพฟ์โมเดล.....	13
9. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	14
10. บทความที่เกี่ยวข้อง	15
 บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	17
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	17
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	20
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	21
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	24
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	25
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	25
 บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	27
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	27
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม.....	48
3. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	58
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	59
 บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	63
1. สรุป.....	63
2. อภิปรายผล.....	64
3. ข้อเสนอแนะ.....	66
 บรรณานุกรม.....	68
ประวัติผู้เขียน.....	71

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก.....	72
ภาคผนวก ก. เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	72
ภาคผนวก ข. แบบรายงาน บร.1 – บร.12.....	162
ภาคผนวก ค. แผนที่บริบทชุมชน.....	217

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1. แผนภูมิที่ 1.1 รูปแบบการประเมินของเคอร์รัค แพตทริก (Kirkpatrick).....	4
2. แผนภูมิที่ 2.1 องค์ประกอบของระบบ แบบจำลอง CIPP	13
3. แผนภูมิที่ 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของการประเมินและประเภท ของการตัดสินใจ.....	14
4. แผนภูมิที่ 3.1 หน่วยการประเมินระดับหมู่บ้าน.....	18
5. แผนภูมิที่ 3.2 หน่วยการประเมินระดับผู้กู้.....	19
6. แผนภูมิที่ 4.1 การดำเนินงานของคณะกรรมการเกี่ยวกับการที่สมาชิกขอกู้เงิน.....	49

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ตารางที่ 3.1 แบบรายงานต่าง ๆ และวิธีการเก็บข้อมูล.....	24
2 ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของประชากรทั้งหมด จำแนกตามลักษณะของประชากร.....	35
3 ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของประชากรทั้งหมด จำแนกตามลักษณะของการประกอบอาชีพ.....	39
4 ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของประชากรทั้งหมด จำแนกตามลักษณะของการมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง.....	39
5 ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของประชากรทั้งหมด จำแนกตามลักษณะของรายได้ต่อปี.....	40
6 ตารางที่ 4.5 การทำบุญประเพณีของสมาชิกในหมู่บ้านในแต่ละเดือน.....	42

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

คนไทยในอดีตอยู่กันแบบครอบครัวขยาย มีวิถีชีวิตของสังคมแบบพึ่งพาตนเอง อยู่อย่างพอเพียง ในระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ อยู่กับธรรมชาติพึ่งพาธรรมชาติที่เอื้ออำนวย มีความอุดมสมบูรณ์ ลักษณะเด่นทางสังคมเป็นสังคมที่เอื้ออาทรและถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 - ฉบับที่ 7 นั้น แม้จะประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง คือ เศรษฐกิจของประเทศมีความเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ก็ยังมีปัญหาในการกระจายรายได้สู่ประชาชนไม่ทั่วถึง ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านอื่นตามมาอีกมาก จากปัญหาดังกล่าวพบว่า แนวคิดในการพัฒนามุ่งเฉพาะด้านเศรษฐกิจด้านเดียวนั้นไม่เพียงพอ จำเป็นต้องพัฒนาสังคมแบบบูรณาการโดยพัฒนาด้านสังคม การเมือง การศึกษา วัฒนธรรม และที่สำคัญคือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ประชาชนคิดเป็น ทำเป็น รู้จักการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาได้ จากวิกฤติที่เกิดขึ้นทำให้ภาครัฐได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้หันมาพึ่งตนเองได้อย่างเหมาะสมและมากที่สุด เพื่อมุ่งให้ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง รัฐบาลยุคปัจจุบัน โดยการนำของ ฯพณฯ พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ได้เห็นความจำเป็นของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่จะพึ่งตนเองของชุมชนหมู่บ้านจนเกิดความเข้มแข็งในชุมชนหมู่บ้าน จึงมีนโยบายเร่งด่วนและได้แถลงต่อรัฐสภาถึงการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละหนึ่งล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว หรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เพื่อจะทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านพะเนาว์ หมู่ที่ 1 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีการบริหารงานและจัดการ รวมทั้งการนำเงินกองทุนไปใช้ประโยชน์บรรลุดตามวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของรัฐมาก

น้อยเพียงใด จึงสมควรมีการประเมินกองทุนหมู่บ้าน โดยนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต ที่ประจำอยู่ในหมู่บ้าน แล้วทำการเขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินในรูปของ "สารนิพนธ์" (Substantive Report) เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จ ตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงและเพื่อ พัฒนาความรู้ความสามารถของนักศึกษาในการด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านพะเนา หมู่ที่ 1 ว่าบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
2. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ และการเกิดความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในหมู่บ้าน และตำบล
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน และผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านพะเนา หมู่ที่ 1
4. เพื่อแสวงหาแนวทางที่จะช่วยให้กองทุนหมู่บ้านพะเนา หมู่ที่ 1 เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาหมู่บ้านที่เหมาะสมต่อไป

3. กรอบแนวคิดทฤษฎี

แนวคิดและรูปแบบการประเมิน เป็นกรอบแนวคิดของประเด็นที่จะประเมินหรือเค้าโครงร่างในลักษณะของการเชื่อมโยงสัมพันธ์ และต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ หรือเป็นสิ่งที่แสดงภาพรวมของประเด็นที่จะประเมิน ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการประเมินโครงการ มีอยู่หลากหลายรูปแบบ โดยในช่วงแรก ๆ ได้มีการนำมาใช้ในการประเมินโครงการที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ต่อมาได้มีการพัฒนาให้อยู่ในลักษณะทั่ว ๆ ไปที่ผู้ประเมินจะสามารถเลือกไปประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งแนวคิดและรูปแบบการประเมินที่ได้นำไปใช้ในการประเมินโครงการที่สำคัญและได้นำเสนอเป็นตัวอย่างในที่นี้ มีดังนี้

1. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler's Rationale and Model of Evaluation)

การประเมิน คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่สังเกตได้ กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ โดยมุ่งเน้นที่การประเมินทางการศึกษา

1.1 หลักการของแนวคิดของไทเลอร์แบบดั้งเดิม

- (1) กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจน มีความเฉพาะเจาะจง
- (2) กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์
- (3) เลือกวิธีการที่จะช่วยให้การเรียนในเนื้อหาประสบความสำเร้ง

(4) ประเมินผลว่าผู้เรียนมีความสำเร็จมากหรือน้อยเพียงใด

1.2 กรอบแนวคิดของการประเมินในยุคใหม่ของไทเลอร์

- (1) การประเมินจุดประสงค์
- (2) การประเมินแผนการเรียนรู้
- (3) การประเมินเพื่อแนวทางในการพัฒนาโครงการ
- (4) การประเมินเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ
- (5) การประเมินผลลัพธ์ของโครงการทางการศึกษา
- (6) การติดตามผลและการประเมินผลกระทบ

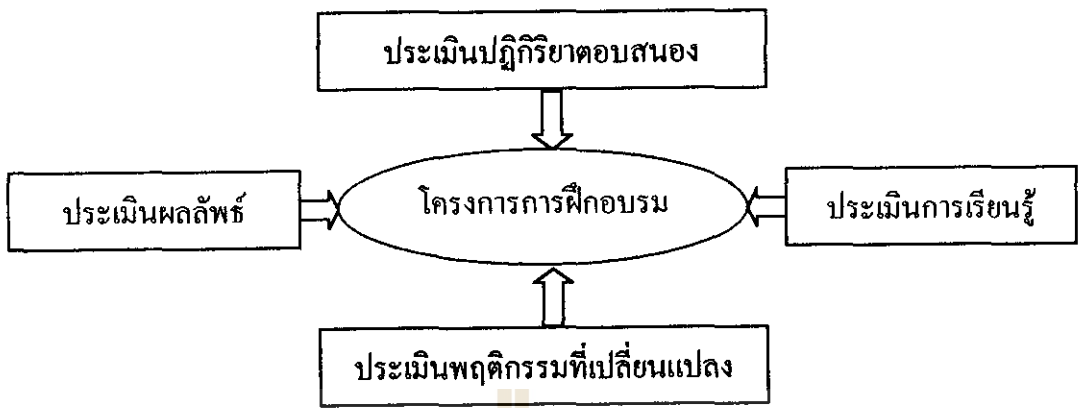
2. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของอัลคิน (Alkin's Concept of Evaluation)

การประเมิน คือ กระบวนการคัดเลือก การประมวลผลข้อมูล และการจัดระบบสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอข้อมูลต่อผู้มีอำนาจการตัดสินใจหรือใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการเลือกการดำเนินการ โครงการ จำแนกการประเมินตามจุดประสงค์ของการใช้ผลการประเมินเป็น 4 ส่วน ได้แก่

1. การประเมินระบบ เพื่อกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย
2. การประเมินวางแผนโครงการ เพื่อหาแนวทาง หรือวิธีการที่จะส่งเสริมให้การดำเนินการโครงการให้บรรลุจุดประสงค์
3. การประเมินระหว่างดำเนินการ เพื่อพิจารณาการดำเนินโครงการเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่
4. การประเมินเพื่อพัฒนางาน เพื่อแสวงหารูปแบบ แนวทางหรือข้อเสนอแนะ ในการที่จะส่งเสริมให้โครงการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรับรองผลงาน ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

3. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของเคอร์ค แพตทริก (Kirkpatrick)

การฝึกอบรมเป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการฝึกอบรมควรจะได้มีการประเมินผลการฝึกอบรม เพื่อที่จะให้ทราบว่า การจัดการฝึกอบรมตามขั้นตอนที่กำหนดไว้มีประสิทธิภาพเพียงใด

แผนภูมิที่ 1.1 รูปแบบการประเมินของเคอร์ค แพททริค (Kirkpatrick)

กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านพะเนา หมู่ที่ 1 ครั้งนี้ ได้แก่ แนวคิดตามรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า "การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ " ซึ่งมีอักษรย่อ ดังต่อไปนี้

C ย่อมาจาก Context คือ บริบทของกองทุน เช่น ความเข้มแข็งของชุมชน ความสนใจเกี่ยวกับกองทุนของชาวบ้าน ความใส่ใจของรัฐบาล เป็นต้น

I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยเบื้องต้น เช่น การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน การเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่ต่อการบริหารและการจัดการ จำนวนวงเงินที่ปล่อยกู้ เป็นต้น

P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการ เช่น การจัดทำระเบียบข้อบังคับของกองทุน ระบบบัญชี การชำระคืนเงินกู้ เป็นต้น

P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิตที่เกิดขึ้น เช่น การใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุน จำนวนสมาชิกของกองทุน เป็นต้น

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. เลือกศึกษาเฉพาะกรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านพะเนา หมู่ที่ 1
2. เลือกรูปแบบการประเมินโดยอิงทฤษฎีที่เป็นระบบแบบชีพม์โมเดล
3. ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ตามแบบ บร.1 – 12

5. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์และตีความหมายในประเด็นเนื้อหาที่สำคัญ

6. เขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินในรูปของ “สารนิพนธ์”

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

จากการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านพะเนา หมู่ที่ 1 คาดว่าจะได้ประโยชน์ ดังนี้

1. ทราบถึงกระบวนการดำเนินงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านพะเนา หมู่ที่ 1 ว่าบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

2. ทราบถึงกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้และการเกิดความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในหมู่บ้าน และตำบล

3. ทราบถึงปัจจัยที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน และผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านพะเนา หมู่ที่ 1

4. ทราบถึงแนวทางที่จะช่วยให้กองทุนหมู่บ้านพะเนา หมู่ที่ 1 เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาหมู่บ้านที่เหมาะสมต่อไป

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา กองทุนบ้านพะเนาวิ หมู่ที่ 1 ทั้งที่เป็น นโยบาย หลักการ ระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีการประเมินและหลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้เป็น 10 ด้าน ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
4. การติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
6. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
8. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพชีโมเดล
9. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
10. บทความที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริม และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน และวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. การมีความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชน ของคน ครอบครั้ว การควบคุมดูแลกันเอง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนและสังคม

1. การบริหารจัดการเงินกองทุนของหมู่บ้าน ทั้งที่เป็นเงินอุดหนุนกองทุนหมู่บ้าน
ทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น ที่มีการบริหารจัดการได้สอดคล้อง
และเกื้อกูลกัน

2. การปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ให้ส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมด้าน
วิชาการ และสนับสนุนจัดการกองทุน โดยให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

3. การติดตามและประเมินผล โดยมีคณะติดตามทุกระดับ และมีเครื่องมือชี้วัด
ประสิทธิภาพของกองทุนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเอง

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับ
ชาวบ้าน
2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้าน ให้สามารถบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถ และการแก้ไขปัญหา
ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
4. เสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน
5. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน
เมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2444
- 2) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัด
ตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ จะใช้แนวทางนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์
และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ดังกล่าว เป็นหลักในการประเมินโครงการ
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วย

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบไปด้วย

1. การให้มีคณะกรรมการกองทุนเมืองแห่งชาติ โดยมีชื่อย่อว่า กทบ.
2. การให้กรรมการอยู่ในวาระคราวละ 2 ปี
3. การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการ
4. การประชุมของกรรมการ
5. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบไปด้วย

1. การให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
2. อำนาจหน้าที่ของสำนักงาน

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

3. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วย การจัดตั้งและบริหาร กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 มีการปรับปรุงจากฉบับที่ 1 จนถึงฉบับที่ 3 โดย ประกอบด้วย 9 หมวด มีรายละเอียดประเด็นสำคัญ ดังนี้

หมวด 1 ขอบความทั่วไป

เป็นการกำหนดความหมายของคำที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบไปด้วย

1. เกี่ยวกับการเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. การโอนเงินเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้านตามคำสั่งจ่ายของคณะกรรมการ
3. รายละเอียดเกี่ยวกับเงินและทรัพย์สินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กล่าวถึง การจัดสรรให้มีคณะอนุกรรมการสนับสนุน และกล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการสนับสนุน

หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด

กล่าวถึง การจัดสรรให้มีคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด และกล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด

หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบไปด้วย

1. การกำหนดจำนวนของคณะกรรมการกองทุนของแต่ละกองทุนให้มีจำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน และควรคำนึงถึงจำนวนกรรมการชายและหญิง ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน
2. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุน
3. กรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี
4. การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการกองทุน
5. การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้น

หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน ประกอบไปด้วย

1. คณะกรรมการกองทุนสามารถกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการถึงหุ้นและเงินฝากสัจจะของสมาชิก การรับสมัครสมาชิกและการขาดจากสมาชิกภาพของสมาชิก
2. ให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีผู้ถือหุ้นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้งภายในกำหนดระยะเวลา 15 วัน นับจากวันที่กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งตามวาระ
3. ในการประชุมสมาชิกต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบไปด้วย

1. สมาชิกที่จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน
2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวน 20,000 บาท ถ้าเกินให้มีการเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวน 50,000 บาท
3. ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อย 2 คน เป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้

4. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้ เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

5. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้แล้วเสร็จ ภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

6. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระบุหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ ประกอบไปด้วย

1. ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำบัญชีของกองทุน อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง รวมทั้งให้จัดทำสรุปผลการดำเนินงานประจำปีรายงานต่อคณะกรรมการอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

2. ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำรายงานการเงินส่งให้ผู้ตรวจสอบบัญชีที่คณะกรรมการกำหนด ภายในระยะเวลา 30 วันนับแต่วันสิ้นปีทางบัญชีของทุกปี

หมวด 9 บทเฉพาะกาล ประกอบไปด้วย

1. เมื่อครบกำหนดระยะเวลา 1 ให้กรรมการกองทุนจับสลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุนทั้งหมด

2. คณะกรรมการกองทุน ต้องดำเนินการยื่นขอขึ้นทะเบียนจัดตั้งกองทุนต่อคณะกรรมการหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ และเปิดบัญชีเงินฝากของคณะกรรมการกองทุนให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันหลังจากได้รับเลือก

3. ให้คณะกรรมการกองทุน เปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ไว้กับธนาคารเพื่อรับโอนเงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

4. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือก คณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 กล่าวว่

1. จะต้องมียุวเฒอ 3 ใน 4 ของยุวเฒอทั้งหมดเข้าร่วมประชุม

2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นตาม ข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
3. เป็นผู้มิใช่อยู่ในทะเบียน และอาศัยอยู่ในบ้านติดต่อกันไม่น้อยกว่า 2 ปี
4. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก ในกรณีทุจริตต่อหน้าที่

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

5. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อม ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามสภาพความเป็นจริง สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป โดยมีรายละเอียดของ แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งหมด 5 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน / ชุมชน
2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง
3. การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง
4. ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง
5. แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อได้รับการสนับสนุน

เป็นวงเงินไม่เกิน 1,000,000 บาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะได้รับการประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. กระบวนการคัดเลือกกรรมการเป็นไปตามระเบียบกองทุน ฯ และวิธีการที่หมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนดไว้
2. คุณสมบัติกรรมการตามระเบียบกองทุน ฯ
3. ความรู้/ประสบการณ์ และความมั่นใจในการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุน ฯ
4. มีระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานกองทุน ฯ
5. การมีส่วนร่วมในการจัดการกองทุน ฯ

6. สมาชิกมีปฏิบัติตามระเบียบครบถ้วน

7. มีการเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุนแล้ว

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

6. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพะเนา หมู่ที่ 1 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้ง สำนักงานชั่วคราวกองทุนหมู่บ้านพะเนา หมู่ที่ 1 เลขที่ 94 หมู่ที่ 1 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา รหัส 30310 โทรศัพท์ 0-4437-1059

2. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้าน

2. เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินสะสมและเงินรับฝาก

3. เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก

4. ส่งเสริมและพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดีมีคุณธรรม 4 ประการ คือ

(1) เป็นคนดีมีความซื่อสัตย์สุจริต

(2) เป็นคนเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว

(3) เป็นคนไม่มัวเมาในเรื่องอบายมุข

(4) เป็นคนรู้จักสามัคคี

5. เสริมสร้างและพัฒนาสมาชิกให้มีศักยภาพ ดังนี้

(1) การแสวงหาการเรียนรู้ตลอดเวลา

(2) การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหา

(3) การพึ่งพาตนเองในระบบเศรษฐกิจพอเพียง

(4) มีความสำนึกและค่านิยมของการเป็นผู้มีวัฒนธรรมอย่างคนไทยที่ดี

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

7. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

- 1 สมาชิกยื่นคำขอกู้เงินโดยมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน
- 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพิจารณาถ้อยแถลง
- 3 แจ้งผลการอนุมัติให้ผู้กู้ทราบ วงเงินกู้รายละไม่เกิน 20,000 บาท
- 4 อัตราดอกเบี้ยและการค้ำประกัน แล้วแต่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะ

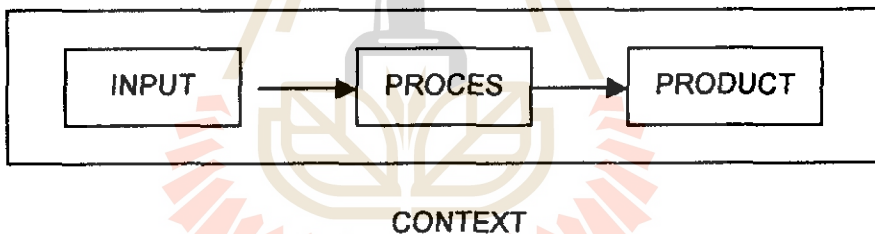
กำหนด โดยสมาชิกเห็นชอบ

- 5 การชำระคืนเงินกู้ต้องชำระคืนภายใน 1 ปี
- 6 การเปิดบัญชีตามที่ธนาคารที่คณะกรรมการฯ แห่งชาติกำหนด

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก)

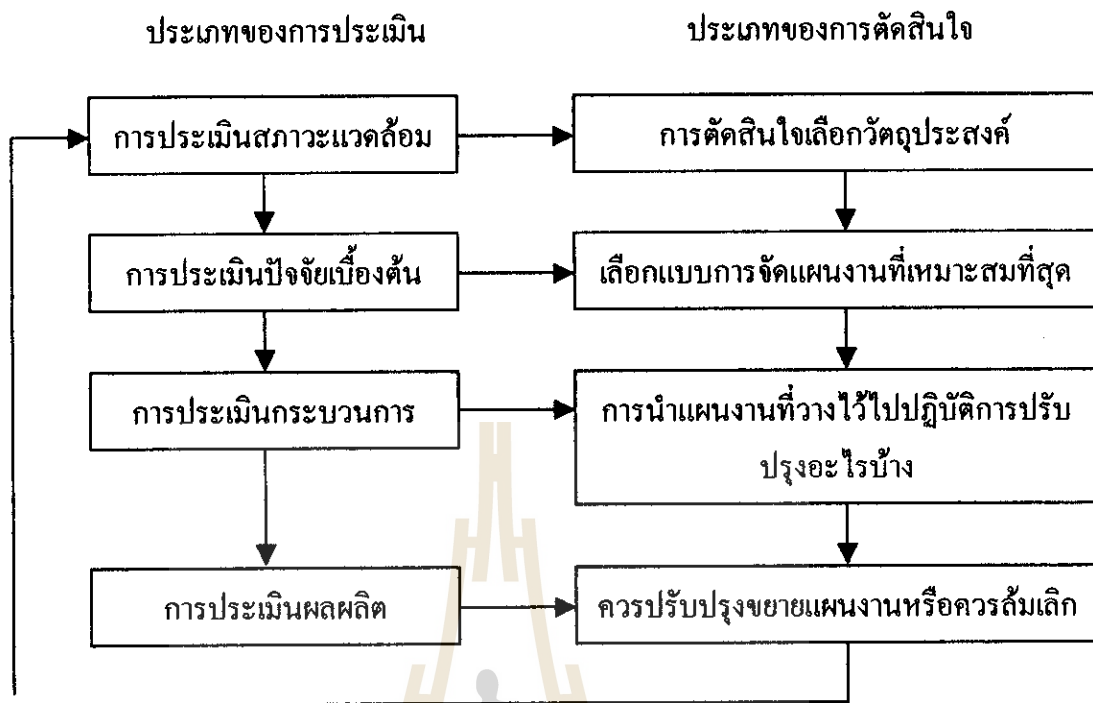
8. หลักการประเมินโครงการแบบชีพโมเดล

ไทย ทิพย์สุวรรณกุล (2545) ได้กล่าวถึงแบบจำลอง CIPP ไว้ว่าเป็นแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้ในการประเมินโครงการ นำเสนอเป็นครั้งแรกโดย D.L.Stufflebeam และคณะ ได้ให้ความหมายของการประเมินว่าเป็นกระบวนการของการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ โดยองค์ประกอบของระบบ ดังแผนภูมิที่ 2.1

แผนภูมิที่ 2.1 องค์ประกอบของระบบ แบบจำลอง CIPP

และมีความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของการประเมินและประเภทของการตัดสินใจ ดัง
แผนภูมิที่ 2.2

แผนภูมิที่ 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของการประเมินและประเภทของการตัดสินใจ

9. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ที่ได้รับการอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ เป็นหลักสูตรเชิงสหวิทยาการและบูรณาการ (Inter Disdiplinary and Integrated) เน้นการเรียนการสอนเชิงวิจัย (Research Oriented) โดยการศึกษาปัญหาเป็นหลัก (Problem based Learning) ให้ภาคปฏิบัติในภาคสนาม คือ หมู่บ้านในโครงการกองทุนหมู่บ้าน และเสริมด้วยภาคทฤษฎี โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด ระหว่างเรียนมีการศึกษาชุมชน เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามที่ส่วนกลางเตรียมไว้ให้ ส่งเสริมการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทำวิจัยเสนอในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ 10 เดือน ซึ่งคุณภาพของบัณฑิตที่เข้าไปศึกษาในแต่ละหมู่บ้านอาจไม่เท่าเทียมกัน แต่อาจจะเกิดการหมุนเวียนในเรื่องการพัฒนาที่จะให้หมู่บ้านแต่ละแห่งสามารถพึ่งพาตนเองได้ และผลการวิจัย ติดตาม ประเมินผลการใช้งานกองทุนของบัณฑิตที่เข้ารับทุนนี้

อาจจะช่วยให้รัฐบาลสามารถมีข้อมูลพื้นฐานในเรื่องต่าง ๆ เพื่อที่จะนำไปสู่การวางแผนในระยะยาวต่อไป รวมทั้งการนำผลการวิจัยนี้เข้าสู่ที่ประชุม ครม. ให้มีความเชื่อมโยงในการนำไปใช้ให้ความรู้เรื่องทรัพยากร สิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณภาพตลอดจนยังสามารถพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งด้วย

10. บทความที่เกี่ยวข้อง

ปรีดี โชติช่วง (2545) ได้กล่าวถึงกองทุนหมู่บ้านไว้ในบทความเรื่อง “กองทุนหมู่บ้าน : สะท้อนความคิดและความเห็นของชุมชน” ไว้ดังนี้ เงิน 1 ล้านบาทควรให้กู้ยืมด้านอาชีพมากที่สุด โดยผู้ที่มีสิทธิ์ขอกู้ยืมเงินกองทุนมากที่สุดควรเป็นกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในหมู่บ้าน มีกลุ่มออมทรัพย์ฯ เป็นผู้ค้ำประกัน และควรให้มีการจัดตั้งองค์กรกลางเป็นคณะกรรมการกลางขึ้นมา เพื่อเป็นสื่อกลางในการตรวจสอบ ป้องกันผู้ที่มีอิทธิพล ควบคุม ช่วยเหลือกรรมการ และทำให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้น และควรให้สำนักงานพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยงานที่ช่วยส่งเสริมการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในระดับปฏิบัติการ

สมพันธ์ เตชะอธิก (2545) กล่าวไว้ในบทความเรื่อง “การบริหารกองทุนล้านบาทให้มีประสิทธิภาพ” มีสาระโดยสรุปได้ดังนี้ การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องสร้างความรู้ การบริหารจัดการที่โปร่งใส การดำเนินงานเน้นสนับสนุน และช่วยแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของประชาชนมากกว่ายึดกฎระเบียบตายตัว จึงต้องแก้ไขระเบียบที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติจริง การติดตามช่วยแก้ไขปัญหแก่ชาวบ้าน การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่คณะกรรมการกองทุน การพัฒนาตัวชี้วัด การบริหารแบบโปร่งใส เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนทุกระดับ มีแนวทางพัฒนากลไกให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และการร่วมมือกับภาครัฐ/ประชาคมทุกระดับร่วมเป็นกลไก ตรวจสอบให้กองทุนล้านบาทบริหารได้มีประสิทธิภาพเพื่อประชาชนจริง ๆ

ไพฑูลย์ วัฒนศิริธรรม (2545) ได้เสนอความเห็นเรื่องกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาทไว้ในบทความเรื่อง “บัญญัติ 10 ประการ” ว่า

1. ควรรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะผู้นำชุมชนที่มีประสบการณ์
2. ให้กองทุนหมู่บ้านเป็นเสมือนธนาคารหรือกลุ่มออมทรัพย์ประจำหมู่บ้าน โดยมีระบบคิดดอกเบี้ยและการจัดสวัสดิการชุมชนที่เหมาะสม
3. เน้นการออมสม่ำเสมอ
4. พิจารณาความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชน
5. พิจารณาความพร้อมของบุคคลและครอบครัว

6. พิจารณาส่งที่มีอยู่แล้วเพื่อจัดการให้สอดคล้องหรือเพื่อเกื้อกูล
7. ควรมีระบบตัวชี้วัดคุณภาพของกองทุน
8. ให้มีการควบคุมดูแลกันเองในหมู่บ้าน และควบคุมดูแลซึ่งกันและกันระหว่างหมู่บ้าน
ระหว่างตำบล ระหว่างอำเภอ และระหว่างจังหวัด
9. ใช้โอกาสปฏิรูประบบราชการแผ่นดินที่ให้หมู่บ้านท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางการจัดการ
10. เป็นการปูพื้นฐานสู่การเป็น “ธนาคารประชาชน” ที่มีพลัง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

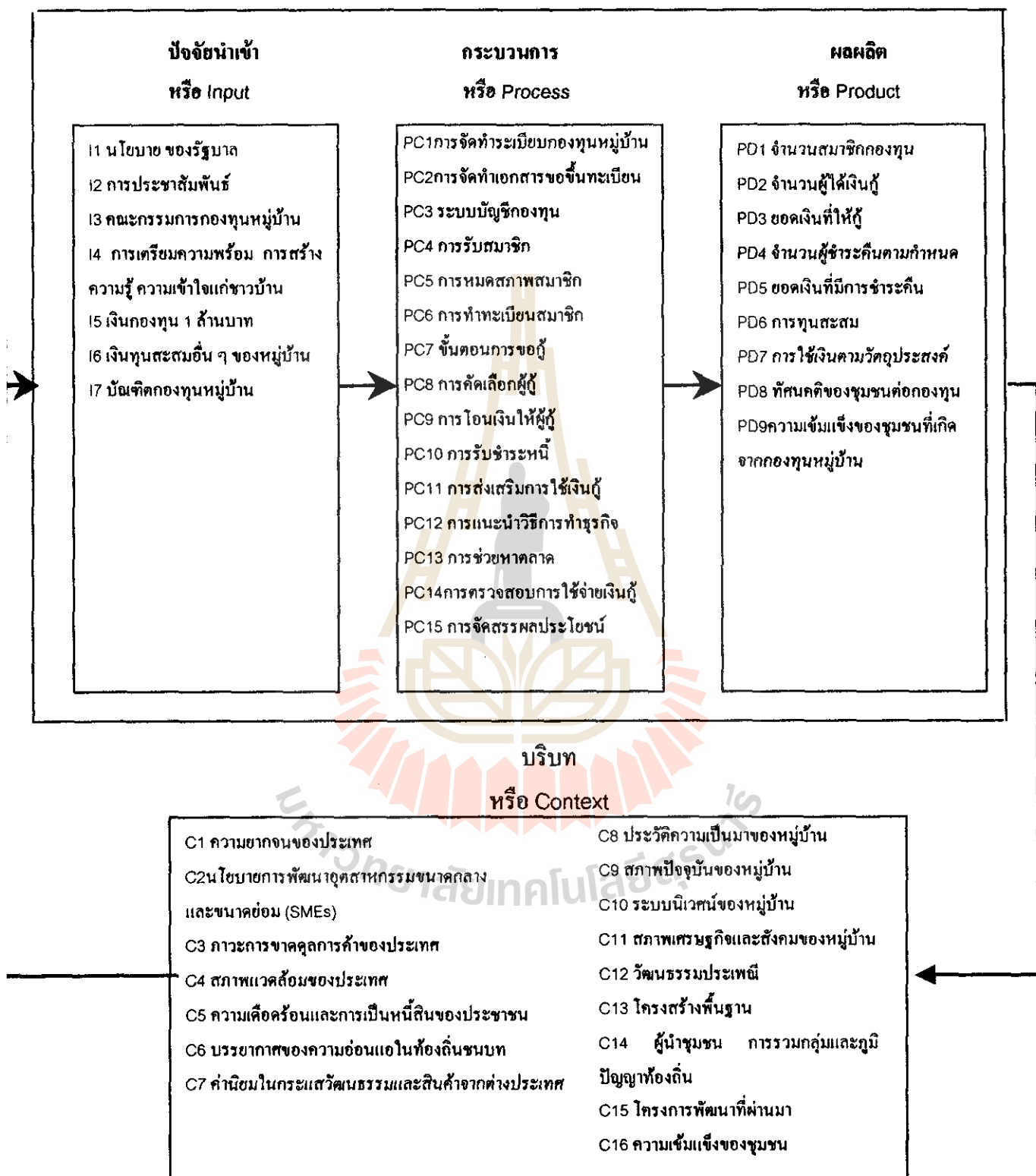
การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเฉพาะหมู่บ้านพะเนา หมู่ที่ 1 ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้าไปปฏิบัติงานตั้งแต่เดือน ธันวาคม พ.ศ.2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีการดำเนินการประเมิน 6 ด้าน ดังนี้

1. วิธีการประเมิน โครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและตีความหมาย

1. วิธีการประเมินโครงการ

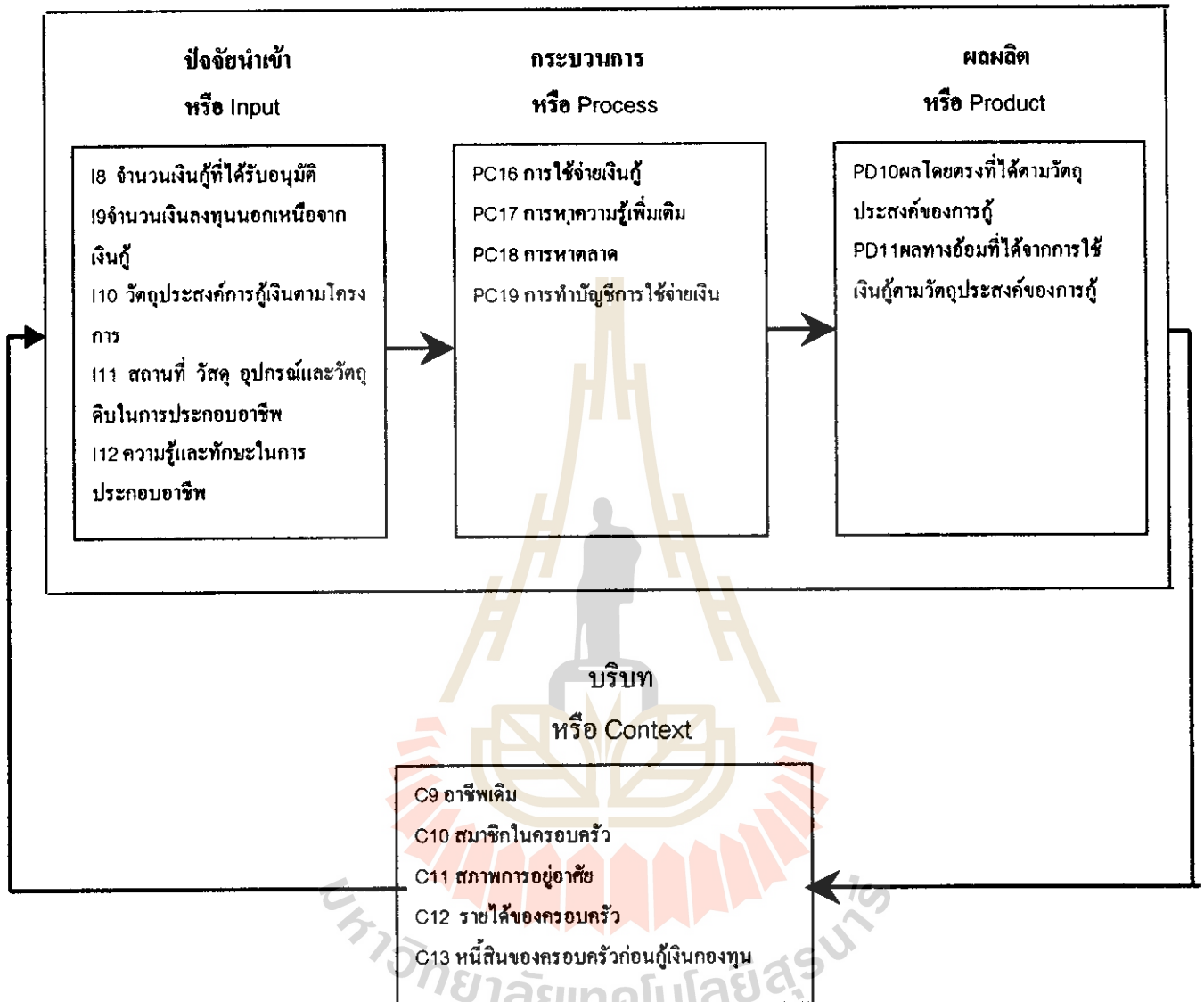
หลักการพื้นฐานของการประเมินครั้งนี้ เป็นการประเมินตามรายงานสภาพจริงหรือที่เรียกว่า "Authentic Evaluation" รูปแบบการประเมินเป็นการประเมินเชิงระบบ ซึ่งตรงกับ ซิฟฟ์โมเดล (CIPP Model : Context – Input – Process - Product) แบบจำลองซิฟฟ์โมเดล ระบุว่าประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

หน่วยระบบ A : หน่วยการประเมินระดับหมู่บ้าน

แผนภูมิที่ 3.1 หน่วยการประเมินระดับหมู่บ้าน

หน่วยระบบ B : หน่วยการประเมินระดับบุคคล (ผู้กู้)

แผนภูมิที่ 3.2 หน่วยการประเมินระดับผู้กู้

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) กล่าวไว้ใน “ชุดวิชาการวิจัยชุมชน” ว่าประชากรที่ใช้สำหรับการวิจัยมีหลายลักษณะ เพื่อความสะดวกจึงจัดแบ่งประชากรของการวิจัยออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) ประชากรแบบจำกัด (Finite Population) คือประชากรที่ผู้วิจัยสามารถเจนนับจำนวนประชากรได้ทั้งหมดว่ามีจำนวนแน่นอนเป็นเท่าใด เช่น จำนวนประชากรในหมู่บ้าน จำนวนสมาชิกกองทุน จำนวนผู้ขอกู้เงินกองทุน เป็นต้น

2) ประชากรแบบไม่จำกัด (Infinite Population) คือประชากรที่ผู้วิจัยไม่สามารถเจนนับจำนวนประชากรออกมาได้ทั้งหมด ว่ามีอยู่เป็นจำนวนที่แท้จริงเป็นเท่าใด เช่น ประชากรที่มีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นต้น

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้ตัวแทนของประชากรในการศึกษา กลุ่มตัวอย่างต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ คือ

1) วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร ผู้วิจัยจะทำการวิจัยโดยสุ่มจำนวนประชากรที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ เช่น แยกตามแต่ละชุมชน อาชีพ อายุ เพศ การศึกษา บทบาท ประสบการณ์ชีวิต สถานภาพในชุมชน ฯลฯ

2) ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ต้องเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร จากการวิจัยผู้วิจัยเลือกสุ่มตัวอย่างจากประชากรในหมู่บ้าน โดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ประกอบด้วยบุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ผู้นำทางการของชุมชน การเข้าหมู่บ้านเพื่อศึกษาภาคสนามเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น บุคคลแรกที่ทำสารนิพนธ์ตรงไปหาคือ ผู้นำทางการของชุมชน เช่น ฝ่ายต่าง ๆ ของเทศบาลตำบลจอหอ ประธานชุมชนต่าง ๆ อดีตผู้ใหญ่บ้าน อดีตผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิหรือกรรมการหมู่บ้านฝ่ายต่าง ๆ โดยได้นำหนังสือส่งตัวจากทางมหาวิทยาลัยสุรนารีที่เป็นเอกสารขออนุญาตอย่างเป็นทางการ และการแนะนำด้วยการพูดคุย แนะนำตัวเอง แจ้งวัตถุประสงค์ และขอคำแนะนำต่าง ๆ ในการเก็บข้อมูลในพื้นที่ความรับผิดชอบของท่าน นับว่าเป็นช่องทางการเข้าหาชุมชนที่ได้ผลทางหนึ่ง ที่ได้มีโอกาสเรียนรู้ประสบการณ์ ขอบความรู้ และคำแนะนำจากผู้นำทางการของชุมชน

2. ประธานกรรมการและกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของกองทุนหมู่บ้านพะเนาวิ หมู่ที่ 1 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และประธานกรรมการและกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของกองทุน

หมู่บ้านของหมู่บ้านใกล้เคียง ในเขตตำบลจอหอ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มนี้ เป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ทำวิจัยเข้าถึงข้อมูลและแง่มุมต่าง ๆ เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3. ชาวบ้าน เป็นกลุ่มคนกลุ่มใหญ่ที่อยู่ภายในหมู่บ้านพะเนาวิ หมู่ที่ 1 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ต่างเพศ วัย และสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ความรู้ รวมทั้งมีส่วนเกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านพะเนาวิ หมู่ที่ 1 จากมิติที่แตกต่างกัน โดยทำการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็น 113 ครั้วเรือน ของชาวบ้านทั้งหมด 160 ครั้วเรือน

4. สมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งมีทั้งที่เป็นสมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้ และสมาชิกทั่วไป ซึ่งเป็นบุคคลที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านได้ในหลากหลายแง่มุม โดยทำการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็น 108 คน ของสมาชิกกองทุนทั้งหมด 149 คน

5. เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของเขื่อนระบายน้ำบ้านจอหอ ครู ซึ่งทำงานในพื้นที่มานาน เจ้าหน้าที่ดังกล่าวสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายของรัฐ อธิบายพฤติกรรม ความคิดและการจัดการทรัพยากร รวมทั้งความต้องการของชุมชน จากมิติและโลกทัศน์ของคนภายนอกชุมชนได้อย่างชัดเจน แม้ว่าเราจะไม่ได้ให้ความสำคัญกับผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้มากนัก

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

จากกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 1 เมื่อนำมากำหนดเป็นตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ได้ดังนี้

3.1 ตัวชี้วัดการประเมินบริบท ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังนี้ ระดับหมู่บ้าน

C1 ความยากจนของประเทศ

C2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลาง
และขนาดย่อม (SMEs)

C3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

C4 สภาพแวดล้อมของประเทศ

C5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

C6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

C7 ค่านิยมในกระแสวิวัฒนาการและสินค้าจากต่างประเทศ

C8 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

C9 สภาพปัจจุบันของหมู่บ้าน

- C10 ระบบนิเวศน์ของหมู่บ้าน
- C11 สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน
- C12 วัฒนธรรมประเพณี
- C13 โครงสร้างพื้นฐาน
- C14 ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- C15 โครงการพัฒนาที่ผ่านมา
- C16 ความเข้มแข็งของชุมชน

ระดับรายบุคคล

- C9 อาชีพเดิม
- C10 สมาชิกในครอบครัว
- C11 สภาพการอยู่อาศัย
- C12 รายได้ของครอบครัว
- C13 หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงินกองทุน

3.2 ตัวชี้วัดการประเมินปัจจัยนำเข้า ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังนี้

ระดับหมู่บ้าน

- I1 นโยบาย ของรัฐบาล
- I2 การประชาสัมพันธ์
- I3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- I4 การเตรียมความพร้อม การสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ชาวบ้าน
- I5 เงินกองทุน 1 ล้านบาท
- I6 เงินทุนสะสมอื่น ๆ ของหมู่บ้าน
- I7 บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน

ระดับรายบุคคล

- I8 จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ
- I9 จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้
- I10 วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ
- I11 สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ
- I12 ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ

3.3 ตัวชี้วัดการประเมินกระบวนการ ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังนี้

3.3 ตัวชี้วัดการประเมินกระบวนการ ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังนี้

ระดับหมู่บ้าน

PC1 การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

PC2 การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน

PC3 ระบบบัญชีกองทุน

PC4 การรับสมาชิก

PC5 การหมดสภาพสมาชิก

PC6 การทำทะเบียนสมาชิก

PC7 ขั้นตอนการขอกู้

PC8 การคัดเลือกผู้กู้

PC9 การโอนเงินให้ผู้กู้

PC10 การรับชำระหนี้

PC11 การส่งเสริมการใช้เงินกู้

PC12 การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ

PC13 การช่วยเหลือตลาด

PC14 การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้

PC15 การจัดสรรผลประโยชน์

ระดับรายบุคคล

PC16 การใช้จ่ายเงินกู้

PC17 การหาความรู้เพิ่มเติม

PC18 การหาตลาด

PC19 การทำบัญชีการใช้จ่ายเงิน

3.4 ตัวชี้วัดการประเมินผลผลิต ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังนี้

ระดับหมู่บ้าน

PD1 จำนวนสมาชิกกองทุน

PD2 จำนวนผู้ได้เงินกู้

PD3 ยอดเงินที่ให้ผู้กู้

PD4 จำนวนผู้ชำระคืนตามกำหนด

PD5 ยอดเงินที่มีการชำระคืน

- PD6 การทุนสะสม
- PD7 การใช้เงินตามวัตถุประสงค์
- PD8 ทศนคติของชุมชนค่อกองทุน
- PD9 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

ระดับรายบุคคล

- PD10 ผลโดยตรงที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้
- PD11 ผลทางอ้อมที่ได้จากการใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน เป็นเครื่องมือแบบเฉพาะกิจ ทางสังคมศาสตร์ ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) เพื่อใช้ในการสังเกตและการสัมภาษณ์ มีดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แบบรายงานต่าง ๆ และวิธีการเก็บข้อมูล

แบบรายงาน (บร.)	วิธีการเก็บข้อมูล
1. แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน	1. การสัมภาษณ์ 2. การสังเกต 3. การศึกษาเอกสาร
2.แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน	1. การสัมภาษณ์
3. แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	1. การสัมภาษณ์ 2. การสังเกต
4. แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน	1. การสัมภาษณ์
5. แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	1. การสังเกต 2. การจัดเวทีชาวบ้าน
6. แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	1. การสังเกต 2. การจัดเวทีชาวบ้าน
7.แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน	1. การสัมภาษณ์ 2. การสังเกต
8. โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์	1. การสัมภาษณ์ 2. การจัดเวทีชาวบ้าน
9. แบบบันทึกการสัมภาษณ์	1. การสัมภาษณ์
10. แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน	1. การจัดเวทีชาวบ้าน
11. แบบศึกษาเจาะลึกกรณี	1. การสัมภาษณ์ 2. การสังเกต
12. การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน	1. การสังเกต 2. การจัดเวทีชาวบ้าน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1. การสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ตลอดจนการสังเกตและการบันทึกขณะร่วมกิจกรรม ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม
2. การสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ตลอดจนรายบุคคลในหมู่บ้าน โดยใช้แบบรายงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายมาเป็นเครื่องมือช่วย
3. การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน
4. การศึกษาเจาะลึกรายกรณี จากสมาชิกที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้ ที่มีวัตถุประสงค์ในการขอกู้แตกต่างกัน
5. การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่ บทความในวารสาร หนังสือพิมพ์และบนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ บันทึกการประชุม เป็นต้น

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและตีความหมาย

ลักษณะธรรมชาติของข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ หรือข้อมูลเชิงคุณลักษณะ ข้อมูลดังกล่าว เป็นผลมาจากการจดบันทึกและรวบรวมผลการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีการศึกษาแบบต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้นการวิเคราะห์และตีความหมายของข้อมูลที่เต็มไปด้วยรายละเอียดของคำพูด พฤติกรรม ความคิดเห็น ฯลฯ จำเป็นต้องใช้วิธีการที่ละเอียดอ่อนและซับซ้อน ทั้งนี้เพื่อค้นหาความหมาย ค้นหาข้ออธิบาย และสร้างข้อสรุป รวมทั้งเชื่อมโยงข้อมูลดังกล่าวเข้ากับสถานการณ์ บริบทแวดล้อมและโลกความเป็นจริงของชุมชนบ้านพะเนา หมู่ที่ 1 ปัจจุบัน

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม ที่ได้รวบรวมข้อมูลเกือบทั้งหมดของหมู่บ้าน และข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านพะเนา หมู่ที่ 1 และกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ รวมถึงข้อเขียนประเด็นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้รับการตีพิมพ์ในชั้นนี้ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว ก็จะได้รับ การวิเคราะห์และตีความหมายข้อมูลตามขั้นตอนและรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. การตรวจสอบข้อมูลจากบันทึกสนาม ข้อมูลสนามไม่ว่าจะมาจากการสัมภาษณ์ การสังเกต การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ฯลฯ จะต้องได้รับการตรวจสอบอย่างละเอียดก่อน
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร ข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยอาจอยู่ในรูปของสิ่งตีพิมพ์ที่แตกต่างกัน เช่น หนังสือพิมพ์รายวัน รายงานการวิจัย บันทึกการประชุม บทความทางเว็บไซต์ ฯลฯ การใช้ประโยชน์จากเอกสารเหล่านี้ จึงต้องใช้เวลาทั้งในการรวบรวม การจัดหมวดหมู่และการดึงเอาใจความสำคัญ หรือประเด็นสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยของเรา

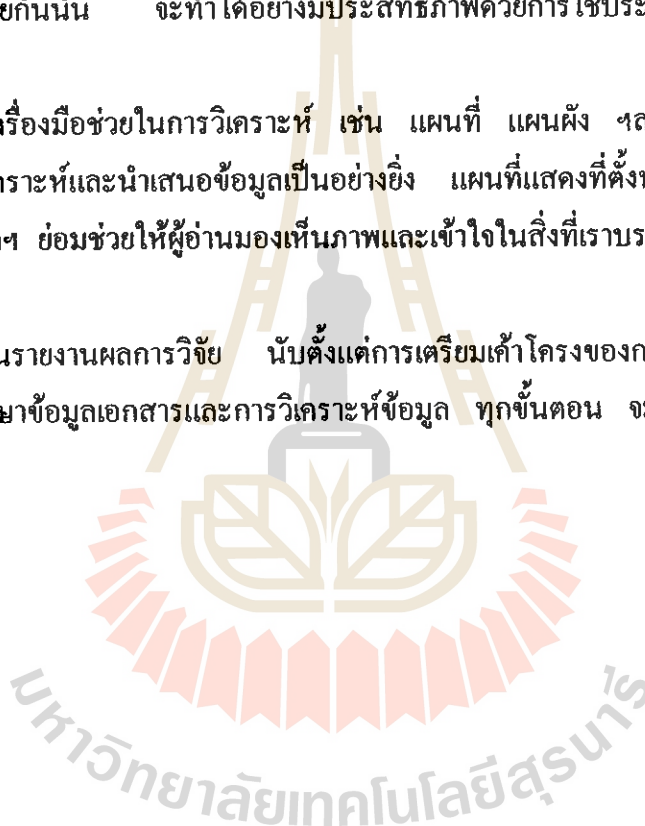
ออกมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เราใช้เวลาทั้งหมดเท่าที่ผ่านนับตั้งแต่วันที่ได้รับมอบหมายให้ทำการศึกษามุ่บ้าน รวมระยะเวลาประมาณ 4 เดือน

3. การจัดระบบข้อมูล โดยการแยกข้อมูลออกเป็นหัวข้อหรือประเด็นสำคัญ จากนั้นก็จดลงบนแผ่นกระดาษ A4 โดยในกระดาษแต่ละแผ่นจะบรรจุเนื้อความของประเด็นสำคัญเพียงประเด็นเดียว

4. การใช้กรอบแนวคิดทางทฤษฎีทางมานุษยวิทยาในการอธิบายและตีความหมายการจัดระบบ การอธิบายความหมาย การเชื่อมโยงความสัมพันธ์และการเปรียบเทียบข้อมูลภาคสนามและข้อมูลเอกสารเข้าด้วยกันนั้น จะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการใช้ประโยชน์จากแนวคิดทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

5. การใช้เครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์ เช่น แผนที่ แผนที่ ฯลฯ นับว่าเป็นสิ่งที่ก่อประโยชน์ในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเป็นอย่างยิ่ง แผนที่แสดงที่ตั้งทางกายภาพภูมิศาสตร์อาณาเขตติดต่อ ฯลฯ ย่อมช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นภาพและเข้าใจในสิ่งที่เราบรรยายไปได้ชัดเจนมากขึ้น

6. การเขียนรายงานผลการวิจัย นับตั้งแต่การเตรียมเค้าโครงของการวิจัยจนถึงการศึกษาภาคสนาม การศึกษาข้อมูลเอกสารและการวิเคราะห์ข้อมูล ทุกขั้นตอน จะเป็นการเขียนรายงานเพียงคนเดียว

บทที่ 4

ผลการติดตามประเมินโครงการ

ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านพะเนา หมู่ที่ 1 ประกอบด้วยการรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี ซิพพ์ โมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นรายงานบทที่ 1 ถึง บทที่ 3 และการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการ ทั้ง 5 ประการ มีดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้
4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากกองทุนหมู่บ้านพะเนา หมู่ที่ 1
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

โดยที่จะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริงเป็นสำคัญ ดังนั้น สำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า "ดี - เลว" ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สามารถตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูล และเสนอผลการตัดสินค่า

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 ความยากจนของประเทศ

คนจน คือ บุคคลซึ่งขาดโอกาสหรือขาดความสามารถในการหารายได้ จนทำให้เกิดการ "ขาดสรารายได้ในการยังชีพ" ตัวเลขความยากจนในประเทศไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปี 2540 พบว่า ไทยประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาความยากจน เพราะเคยมีอัตราเคิบโตทางเศรษฐกิจถึง 9% ต่อปี มาตลอด 1 ศตวรรษ ทำให้ความยากจนลดลงจาก 32.6% ของประชากรในปี 2531 เหลือ 11.4% ในปี 2539 หรือจาก 18 ล้านคน เหลือ 7 ล้านคน แต่วิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นปี 2540 - 2541 จีดีพีลดลงถึง 10% คนจนในปี 2542 เพิ่มขึ้นถึง 16% หรือประมาณ 3 ล้านคน ในปี 2542 - 2543 รัฐบาลได้กระตุ้นเศรษฐกิจ จนจีดีพีขยายตัวเพิ่มขึ้น 4.5% และความยากจนได้ลดลง 2% แต่ยังมากกว่าช่วงก่อนวิกฤตถึง 2 ล้านคน จากข้อมูลสำรวจพบว่า ความยากจนส่วนใหญ่เกิดในพื้นที่ชนบท โดย 19% ของคนไทยในชนบท อยู่ในระดับยากจน ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติถึง 2 เท่า

ขณะที่ กทม.มีคนจนน้อยกว่า 1% และคนจนในจังหวัดที่ยากจนที่สุด 17 จังหวัด คิดเป็น 2 ใน 3 ของคนจนทั้งประเทศ โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 9 เน้นให้มีการดำเนินมาตรการทางเศรษฐกิจที่เอื้ออาทรต่อคนจน พร้อมทั้งเพิ่มโอกาส การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้าง ศักยภาพให้คนจนเข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกัน สามารถพึ่งตนเองได้ รัฐบาลไทยมีเป้าหมายลดความยากจน จาก 14.5% ในปี 2543 ให้เหลือไม่เกิน 12% ในปี 2549 หรือจำนวนคนจนลดลง 1.5 ล้านคน (เว็ลด์แบงก์ชี้หลังวิกฤตคนไทยจนเพิ่ม 3 ล้านคน ,2545)

1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ปัจจุบันภาคธุรกิจของไทย มีวิสาหกิจจำนวนทั้งสิ้น ประมาณ 8.5 แสนแห่งใน จำนวนนี้กว่าร้อยละ 99 เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและย่อม (SMEs) คือมีการจ้างงานไม่เกิน 200 คน ต่อแห่ง ส่วนใหญ่ของ SMEs ไทยมีปัญหาสภาพคล่องต่ำ ขาดแคลนแหล่งเงินทุน เนื่องจากเป็น ธุรกิจที่มีทุนจดทะเบียนต่ำ มาตรฐานทางบัญชียังไม่เป็นที่ยอมรับ สินทรัพย์มีขนาดเล็ก ทำให้ ขาดหลักประกัน ในการกู้เงินจากสถาบันการเงินเอกชน ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ภาครัฐบาลได้ให้ การช่วยเหลือทางการเงิน โดยในปี 2543 กระทรวงการคลัง สนับสนุนการเงินในวงเงินให้ สินเชื่อ และวงเงินค้ำประกันสินเชื่อ รวมทั้งสิ้น 50,300 ล้านบาท ต่อเนื่องจากปี 2542 ที่มีวงเงิน ช่วยเหลือทางการเงินทั้งสิ้น 35,000 ล้านบาท โดยการช่วยเหลือในปี 2543 แยกเป็นการให้สินเชื่อ ในวงเงิน 46,300 ล้านบาท และการค้ำประกันสินเชื่อในวงเงิน 4,000 ล้านบาท ซึ่งช่วงเหลือ SMEs ได้ประมาณ 29,700 รายแม้รัฐบาลจะดำเนินการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ แต่การช่วยเหลือดังกล่าว ก็อยู่ในวงจำกัดมาก (ปิดผู้ธนาคารค้ำประกันสินเชื่อ SMEs : ตู้กองทุนนำ ค้ำประกันสินเชื่อ SMEs หลังวิกฤตเศรษฐกิจ ,www,2545) ในปัจจุบันหนึ่งในการแก้ไขปัญห และกระตุ้นภาคเศรษฐกิจของรัฐบาล คือ รัฐบาลได้เริ่มปรับปรุงสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ ที่ ให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยแปรสภาพบริษัทเงินทุน อุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.) ให้เป็น SME Development Bank และเพิ่มบทบาทของ บสย. ใน การค้ำประกันสินเชื่อ รวมทั้งขอความร่วมมือธนาคารพาณิชย์พิจารณาปล่อยสินเชื่อเพิ่มเติมให้ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนา วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อนำไปสู่แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อมอย่างเป็นระบบ (กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างมีคุณภาพและ ยั่งยืน,www,2545)

1.3 ภาวะการขาดดุลทางการค้าของประเทศ

ในการทำการค้าระหว่างประเทศนั้น ประเทศหนึ่ง ๆ ย่อมต้องบันทึกรายการที่เกิดขึ้น เพราะจะทำให้ได้ทราบผลการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ รายการค้ากับต่างประเทศนี้อาจจะบันทึกอยู่ใน 2 รูปแบบด้วยกัน คือ ดุลการค้าและดุลการชำระเงิน

ดุลการค้า (Balance of Trade) คือ ผลต่างของบัญชีสินค้าและบริการขาเข้า กับ ขาออก ได้แก่ การเปรียบเทียบมูลค่าของสินค้าที่ประเทศหนึ่งส่งออกขาย (export) ให้ประเทศอื่น ๆ กับ มูลค่าของสินค้าที่ประเทศนั้นสั่งซื้อเข้ามาจำหน่ายว่ามากน้อยต่างกันเท่าไรในระยะ 1 ปี เพื่อเปรียบเทียบว่าตนได้เปรียบหรือเสียเปรียบ ($\text{net export} = \text{export} - \text{import}$)

ดุลการค้าเสียเปรียบ หรือขาดดุล ได้แก่ การที่ประเทศหนึ่งส่งสินค้าไปขายยังต่างประเทศ มีมูลค่าน้อยกว่าที่ส่งสินค้าเข้ามาอุปโภคบริโภค

เนื่องจากสินค้าของไทยเป็นสินค้าทางการเกษตรขั้นปฐม ได้แก่ ผลผลิตทางการเกษตรที่ไม่ได้แปรรูป เราส่งสินค้าออกเป็นจำนวนมาก จึงจะสามารถซื้อสินค้าสำหรับอุตสาหกรรมประเภทเครื่องจักรกลได้สัก 1 รายการ และประกอบกับประเทศไทยกำลังเร่งรัดพัฒนา สินค้าประเภทเครื่องจักรกลต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นต้องซื้อ เพราะเป็นสินค้าเพื่อการผลิต ซึ่งต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศปีละมาก ๆ ทำให้ไทยขาดดุลการค้ากับต่างประเทศมาก โดยเฉพาะกับประเทศอุตสาหกรรม แต่จากการสำรวจในระยะ 5 เดือนแรกของปี 2545 (ม.ค. - พ.ค.) ของไทย พบว่า ดุลการค้าเกินดุลมีมูลค่า 1,228 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ประเทศคู่ค้าสำคัญที่ไทยมีดุลการค้าเกินดุล คือ สหรัฐอเมริกา สหภาพ-ยุโรป สิงคโปร์ฮ่องกง แอฟริกา และในช่วงเวลาเดียวกันประเทศที่ไทยขาดดุลการค้า ได้แก่ ญี่ปุ่น มาเลเซีย ตะวันออกกลาง เกาหลีใต้ จีน ไต้หวัน ออสเตรเลีย ยุโรป ตะวันออกและอเมริกาใต้ (ดุลการค้า, www, 2545)

1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศ

พวงแก้ว ปรีชาธนพจน์ , สุเมธ เหลืองศิริมงคล และกานดา ชูเชิด (2545) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมของคนไทยว่า ความต้องการสภาพแวดล้อมที่ดีของแต่ละปัจเจกบุคคล มีความหลากหลายและแตกต่างกันไปทั้งในเขตเมืองและชนบท โดยขึ้นอยู่กับวิถีชีวิต สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละบุคคลในแต่ละพื้นที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้พัฒนาตัวชี้วัดระดับของสภาพแวดล้อมที่ดีที่จะทำให้คน "อยู่ดีมีสุข" โดยคำนึงถึงความจำเป็นพื้นฐานหลักในการดำรงชีวิตของคนใน 3 ด้าน คือ ด้านที่อยู่อาศัยและการได้รับบริการ

สาธารณูปโภค ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และด้านสิ่งแวดล้อม โดยรายละเอียดในแต่ละด้าน มีดังนี้

1. ด้านที่อยู่อาศัยและการได้รับบริการสาธารณูปโภค เมื่อเปรียบเทียบในช่วงก่อนวิกฤตและหลังวิกฤตเศรษฐกิจ (ปี 2535-2543) พบว่าประชาชนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยมากขึ้น โดยประชาชนมีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินที่มั่นคงถาวรขึ้น และครัวเรือนชนบทก็มีเอกสิทธิ์ในที่ดินทำกินเพิ่มขึ้นมาก ขณะเดียวกันครัวเรือนที่ใช้น้ำประปามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมากและทั่วถึงทุกภาค เช่นเดียวกับการคมนาคมในชนบทที่ดีขึ้นมาก แต่ในกรุงเทพมหานคร ยังคงมีปัญหาการจราจรแออัดอยู่ ส่วนความสะดวกในการสื่อสาร โดยเฉพาะโทรศัพท์พื้นฐานมีแนวโน้มที่ดีขึ้น

2. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีแนวโน้มลดลง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้รวบรวมสถิติจำนวนคดีอาชญากรรมทั่วประเทศ โดยเปรียบเทียบในช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจและหลังวิกฤตเศรษฐกิจ พบว่า คดีอาชญากรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สำหรับยาเสพติดโดยเฉพาะปัญหายาบ้ามีแนวโน้มสูงขึ้นมาก ส่งผลสู่ปัญหาทางสังคมด้านต่าง ๆ ตามมา

3. ด้านสิ่งแวดล้อม จากสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม ปี พ.ศ.2543 -2544 สรุปในรายละเอียด มีดังต่อไปนี้

- ทรัพยากรป่าไม้ จากการประเมินพื้นที่ป่าไม้เบื้องต้น โดยใช้ภาพถ่ายดาวเทียม พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยในปี พ.ศ.2543 เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับข้อมูลในปี พ.ศ.2541 แต่ยังไม่ได้รับการตรวจสอบในภาคพื้นดิน ด้านสัดส่วนของพื้นที่เกิดไฟป่ามีแนวโน้มลดลง

- ทรัพยากรดินและการใช้ดิน พื้นที่ถือครองทางการเกษตรลดลง ปัญหาของการถือครองที่ดินไว้ที่ดินทำกินและเช่าที่ดินมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น ความเสื่อมโทรมของดินเกิดจากสาเหตุธรรมชาติ การใช้ที่ดินไม่ถูกต้อง ขาดการบำรุงรักษา และขาดการอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นผลให้ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง

- ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรน้ำผิวดิน ถึงแม้ว่าในภาพรวมของประเทศไทย จัดเป็นประเทศที่ยังไม่ขาดแคลนน้ำ แต่ในความเป็นจริง ในฤดูแล้งมีการขาดแคลนน้ำเกิดขึ้นบ่อยครั้ง โดยเฉพาะในภาคอีสาน ส่วนภาวะน้ำท่วม ในปี พ.ศ.2543 มีถึง 11 ครั้ง และในครึ่งปีแรกของปี พ.ศ. 2544 จำนวน 3 ครั้ง โดยส่วนใหญ่เกิดจากฝนตกหนักติดต่อกันเป็นเวลาหลายวัน ประกอบกับการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานกีดขวางทางน้ำ ด้านการเกิดสถานการณ์แผ่นดินทรุดในเขตกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้น ส่วนพื้นที่เขตปริมณฑลยังคงประสบปัญหาแผ่นดินทรุดเช่นเดิม

- ทรัพยากรแร่ หลังวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2540 แนวโน้มการผลิตและการใช้ทรัพยากรแร่ค่อนข้างคงที่

- ทรัพยากรพลังงาน สถานการณ์การผลิตและความต้องการใช้พลังงานเชิงพาณิชย์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ด้านสถานการณ์พลังงานทดแทนมีการศึกษาและพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเริ่มมีการนำมาใช้บ้างแล้ว ได้แก่ ไบโอดีเซลและเอทานอล ส่วนผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการพัฒนาและการใช้พลังงาน คือ มลพิษทางอากาศ ยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ เช่น โครงการท่อส่งก๊าซและโครงการโรงแยกก๊าซธรรมชาติ จากพื้นที่พัฒนาร่วมระหว่างไทย - มาเลเซีย

- ทรัพยากรชายฝั่งทะเลและทรัพยากรประมง ทรัพยากรประมงอยู่ในสถานการณ์ที่เสื่อมโทรมลง หลังจากมีการใช้มาตรการปิดอ่าวมาระยะเวลาหนึ่ง ส่งผลให้ปริมาณปลาและปลาเศรษฐกิจอื่นที่จับได้เพิ่มมากขึ้น ด้านคุณภาพน้ำทะเลยังคงมีปัญหา โดยส่วนใหญ่อยู่บริเวณปากแม่น้ำ ปากคลอง ที่เป็นแหล่งรองรับน้ำทิ้งจากชุมชน

- ภาวะมลพิษ ปี พ.ศ. 2543 แหล่งน้ำที่ถูกจัดอยู่ในเกณฑ์คุณภาพต่ำมีจำนวน 18 แหล่ง ส่วนใหญ่เป็นแม่น้ำที่ไหลผ่านชุมชน อยู่ในภาคกลางและภาคเหนือ ด้านมลพิษทางอากาศบางตัวยังอยู่ในระดับวิกฤติ คือ ค่าเกินมาตรฐาน ได้แก่ ฝุ่นละอองขนาดเล็กและก๊าซโอโซน ส่วนมลพิษทางเสียงในบริเวณถนนสายหลักในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลทุกแห่ง มีค่าเกินมาตรฐานระดับเสียง ด้านปริมาณขยะเพิ่มขึ้น เนื่องจากประชากรที่เพิ่มขึ้นและพฤติกรรมบริโภคที่เปลี่ยนไป ส่วนระบบการกำจัดของเสียอันตราย ยังไม่เพียงพอ ต่อ ปริมาณของเสียอันตรายที่เกิดขึ้น ("บทสรุปสำหรับผู้บริหาร",2544)

1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ดำเนินการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2544 เป็นกรณีพิเศษ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเวลา 6 เดือน จากครัวเรือนตัวอย่างทั่วประเทศประมาณ 16,500 ครัวเรือน เปรียบเทียบกับข้อมูลจากการสำรวจในปี 2543 สรุปผลการสำรวจด้านหนี้สินของครัวเรือนโดยรวมทั่วประเทศลดลง เพียงร้อยละ 0.2 ครัวเรือน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนลดลงประมาณร้อยละ 9 - 10 ในขณะที่ครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ และครัวเรือนในภาคเหนือ มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.6 และ 13.8 ตามลำดับ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2545)

1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

สังคมไทยในอดีตเป็นสังคมเกษตรกรรม ครอบครัวอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ ที่มีคนอยู่ถึง 3 รุ่นขึ้นไป มีศูนย์อำนาจอยู่ที่ผู้มีอาวุโสสูงสุด มีผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัว และมีการสืบทอดอาชีพจากบรรพบุรุษไปสู่ลูกหลาน (เกษม ดันติผลาชีวะ,2539) นับตั้งแต่เริ่มแผนพัฒนา

เศรษฐกิจฉบับที่ 1 เมื่อ พ.ศ.2504 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้เน้นการพัฒนา โดยเน้นการปรับปรุงจากภาคการเกษตร ให้สามารถส่งออกผลผลิตไปยังต่างประเทศให้มากขึ้น และพัฒนาภาคอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า ปัญหาหลักที่ตามมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรม คือการทำลายทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่งผลไปยังภาคเกษตรกรรม ก่อให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นฐาน จากชนบทสู่เมืองใหญ่ที่มีอุตสาหกรรมตั้งอยู่ เปลี่ยนอาชีพไปเป็นลูกจ้างในภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจต่าง ๆ เพื่อให้มีรายได้ที่ดีขึ้น บางคนออกไปรับจ้างถึงต่างประเทศ เพราะต้องการค่าจ้างที่สูงกว่า ทำให้สภาพความเป็นอยู่ในสังคมเสื่อมโทรมลง เพราะความแออัดของชุมชน เนื่องด้วยความหลากหลายวัฒนธรรมในสังคมเมือง ชีวิตความเป็นอยู่เน้นหนักไปในทางการบริโภคเสียเป็นส่วนใหญ่ ผลพวงเมื่อกลับมายังถิ่นฐาน คือ การนำเอาความนิยมจากสังคมเมืองมาใช้อย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ส่งเสริมให้สังคมกลายเป็นสังคมที่มีวัตถุอยู่เหนือจิตใจ การย้ายถิ่นฐานของคนในวัยทำงาน จากชนบทเข้าสู่เมืองใหญ่เหลือไว้แต่คนแก่และเด็กอยู่ในชนบท ทำให้สภาพความสัมพันธ์ในครอบครัวเปลี่ยนไป เด็กไม่มีโอกาสอยู่ใกล้ชิดพ่อแม่ คนแก่ไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควร เกิดความว้าเหว่ได้บ่อยกว่าในอดีต กลายเป็นช่องโหว่ที่ทำให้อบายมุขเข้าครอบงำง่ายขึ้น ช่องว่างระหว่างความคิดอันเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านกับความคิดอันเป็นสมัยใหม่ ห่างกันมากขึ้น พร้อมกับความคิด ความนิยมแบบตะวันตกเริ่มรุนแรง ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านและญาติมิตรมีการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมลงแขกเกี่ยวข้าวเปลี่ยนไปเป็นระบบตัวใครตัวมันหรือรับจ้างเพื่อเงินเท่านั้น การทำกสิกรรมรายย่อย ถูกกลืนหายไปโดยบริษัทใหญ่ที่เข้ามาดำเนินกิจการทุกอย่างเป็นแบบอุตสาหกรรม ครอบครัวไทยโดยเฉลี่ยมีขนาดเล็กลง ผู้หญิงส่วนใหญ่ออกทำงานเพื่อความอยู่ดีกินดีของครอบครัวและเป็นการสร้างความเสมอภาค การเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมการมีคู่พบว่าวัยรุ่นบางกลุ่ม มักปล่อยเนื้อปล่อยตัวและไม่ค่อยระมัดระวังในการมีเพศสัมพันธ์กับใคร สตรีกลุ่มที่มีการศึกษามีแนวโน้มว่าจะแต่งงานเมื่ออายุมากขึ้นกว่าในอดีตและยังมีผู้ที่อยู่เป็นโสดเพิ่มขึ้นด้วย อัตราการหย่าร้างของคนไทยมีการเพิ่มขึ้นมากโดยตลอดและมีแนวโน้มว่าจะไม่มีการลดลง นับว่าเป็นความล้มเหลวของสังคมชนบทโดยสิ้นเชิง (โยธิน อินบรณลง, www, 2543)

1.7 กำนิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (2544) ได้ทรงให้ความหมายของ วัฒนธรรมว่า หมายถึง วิถีการดำเนินชีวิตของหมู่คณะหรือกลุ่มชนกลุ่มหนึ่ง เป็นแบบอย่างมาตรฐานเดียวกันที่สมาชิกในกลุ่มสังคมนั้นรู้ เข้าใจ และยอมรับใช้ร่วมกัน เป็นลักษณะการดำรงชีวิตที่ทำให้กลุ่มสังคมนั้นแตกต่างจากกลุ่มสังคมอื่น ๆ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไม่คงที่ การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม คือ ภาพสะท้อนการเปลี่ยนแปลงในสังคมที่เป็นผู้สร้างสรรค์วัฒนธรรมนั้น ๆ สิ่งที่เป็น

แก่นของวัฒนธรรมไทยก่อนการปรับปรุงบ้านเมืองให้ทันสมัยมี 2 ประการ คือ 1. การเป็นวัฒนธรรมข้าว คือ เป็นสังคมเกษตรกรรม มีชีวิตผูกพันอยู่กับการปลูกข้าวเป็นหลัก มีวิถีชีวิตที่พึ่งตนเอง เป็นวัฒนธรรมชุมชน อยู่กันเป็นหมู่บ้าน มีการแลกเปลี่ยนแรงงานในระหว่างครอบครัว – เครือญาติ ในการทำนา เกี่ยวข้าว แต่ละคนมีครอบครัวและชุมชนเป็นที่พึ่ง 2. วัฒนธรรมพุทธ คือ คนไทยในอดีตมีชีวิตผูกพันกับพุทธศาสนา ไม่เน้นการสะสม เน้นการอยู่อย่างไม่โลภ เงินที่เหลือจากการทำมาหากินเก็บไว้ทำบุญทำทานในพระพุทธศาสนา ในช่วงร้อยกว่าปีที่ผ่านมาเกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับโครงสร้างรากฐานและยิ่งทวีความรวดเร็วขึ้นในช่วงสามสี่สิบปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะในด้านจำนวนประชากร สภาพแวดล้อม และโลกทัศน์ของคนไทย การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นผลเนื่องมาจากการขยายตัวของลัทธิจักรวรรดินิยมตะวันตก ที่แผ่เข้ามาสู่ประเทศไทย พุทธศาสนาที่เคยเป็นพลังสำคัญในสังคมบทบาทลดถอยลง ค่านิยมที่เน้นการเดินสายกลาง การไม่สะสมทรัพย์มากเกินไป ไม่เน้นวัตถุนิยมเท่าการแบ่งปันเอื้อเฟื้อได้เสื่อมถอยไปจากสังคมไทย ความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชนหมู่บ้านลดน้อยลงเรื่อย ๆ จนเกิดเป็นความเสื่อมโทรมของสังคมชนบท จากการวิจัยเรื่อง “ค่านิยมและทัศนคติของคนรุ่นใหม่” ของนายอนันต์ชัย คงจันทร์ ในปี 2545 พบว่า วิถีชีวิตของเด็กไทยยุคใหม่ มุ่งเน้นค่านิยมเลือกเป้าหมายของชีวิต คือ การได้ประสบความสำเร็จในชีวิต ความมั่นคงของครอบครัว ชีวิตที่สุขสบายเป็นอันดับแรก ๆ ขณะที่เลือกในการเสียสละ การทำบุญสะสมเพื่อชีวิตหน้า หรือ ความมั่นคงของชาติไว้ในอันดับท้าย ๆ ส่วนค่านิยมเรื่องชีวิตแต่งงานที่มีความสุข มีรายได้ดี มีอาชีพก้าวหน้า ให้เวลากับครอบครัวเป็น “สิ่งสำคัญในชีวิต” ในทางกลับกันค่านิยมที่ได้ทำงานอาสาสมัครเพื่อสังคมหรือเรื่องศาสนา กลายเป็นค่านิยมอันดับสุดท้ายของเด็กไทยยุคนี้ และจากบทความของ ยุพาพร (2545) ในบทความเรื่อง ค่านิยมคนไทย ว่าในขณะที่เศรษฐกิจของประเทศไทยกำลังดีขึ้น ทำให้คนไทยเริ่มจะมีการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ชื่อของสุร่ยสุร่าย จากตัวเลขของสินค้านำเข้า ปรากฏว่าตัวเลขที่น่าตกใจในการนำเข้า คือ สุรา และเครื่องสำอาง ซึ่งมีการนำเข้าสูงมาก เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ตัวเลขต้องติดลบ และกระแสเงินสดต้องไหลออกค่อนข้างสูง จึงทำให้น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง ต่อค่านิยมในสินค้าต่างประเทศ

1.8 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

1) ที่มาของชื่อหมู่บ้าน

บ้านพะเนาวัล หมู่ 1 ไม่ปรากฏแน่นอนว่าเริ่มก่อตั้งในปีใด แต่จากคำบอกเล่าประมาณได้ว่าเริ่มก่อตั้งเมื่อประมาณสองร้อยกว่าปีก่อน ที่มาของชื่อหมู่บ้านพะเนาวัลนั้น เป็นเรื่องเล่าต่อๆ กันมาของคนแต่ละรุ่นไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่นอน ว่าแต่เดิมมีพระภิกษุกับสามเณร ได้เดินออกศึกษาหาความรู้โดยได้เดินทางรุดรมาด้วยกัน จนถึงระยะทางหนึ่ง สามเณร

อยากทดสอบวิชาที่ได้ร่ำเรียนมา จึงเสกให้ท่อนไม้เหาะ แล้วให้ท่อนไม้ดังกล่าวไปตกลงบริเวณบ้านจอหอ แล้วจึงเหาะกลับมาเล่าให้พระภิกษุฟัง เมื่อพระภิกษุได้ฟังแล้วจึงอยากที่จะทดสอบวิชาบ้าง จึงเสกให้ท่อนไม้เหาะเหมือนกับสามเณร แล้วให้ท่อนไม้ดังกล่าวไปตกลงบริเวณหมู่บ้านพะเนา พระภิกษุรูปดังกล่าวได้ตกจากท่อนไม้ที่ใช้เหาะมา ถึงแก่มรณภาพ ชาวบ้านจึงเรียกบริเวณหมู่บ้านว่า “พระเนา” ต่อมาจึงเพี้ยนเป็น “พระเนา” ดังในปัจจุบัน ส่วนคนกลุ่มแรกที่มาตั้งหมู่บ้านนั้น ไม่ปรากฏหลักฐานแน่นอนว่าเป็นใครและอพยพมาจากที่ใด ทราบเพียงแต่ว่าอยู่กันมานาน จนกลายเป็นคนดั้งเดิม

2) การตั้งถิ่นฐาน

ในอดีตการตั้งบ้านเรือนของชาวบ้านพะเนา หมู่ที่ 1 จะเป็นแบบกระจายกันอยู่ทั่วบริเวณของหมู่บ้านตามแต่ความพอใจของแต่ละคน (ดังในแผนที่ทางกายภาพ ของบ้านพะเนา หมู่ที่ 1 ในอดีต ที่แสดงไว้ในภาคผนวก) โดยไม่ปรากฏว่าครอบครัวใดเป็นครอบครัวแรก แต่จากคำบอกเล่าของผู้สูงอายุในหมู่บ้านบอกว่า มีอยู่ประมาณ 20 หลังคาเรือน ได้แก่ ครอบครัวของ ย่าเพชร ยายเปรม ยายเปีย ยายอ่วม ยายบัว ยายอ่อง ยายอิน ยายโกล ป่าดี ยายอ่วม ยายเคลือบ ยายมาก ยายอยู่ ยายจัน ยายพุ่ม ตาอุด ย่าหรั่ง ยายทิม ย่าพันธ์ ลักษณะบ้านเรือนจะสร้างจากวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น คือ เสาทำจากไม้ไผ่ พื้นเป็นไม้ ฝาทำจากการเอาไม้ไผ่มาสารกันเป็นปรีน หลังคามุงด้วยหญ้าคา เมื่อเกิดการรั่วของหลังคาหรือฝ้ายบ้าน ก็จะนำกาบไผ่มาเหน็บซ่อมแซม แต่ก็มีประมาณ 3 หลังคาเรือน ที่มีการเอาสังกะสีทำเป็นหลังคาและฝาไม้ โดยจะเป็นคนค่อนข้างมีฐานะดีในหมู่บ้าน ในปัจจุบันได้มีการสร้างบ้านเรือนเพิ่มมากขึ้น ทั้งบ้านส่วนตัวและบ้านเช่า (ดังในแผนที่ทางกายภาพ ของบ้านพะเนา หมู่ที่ 1 ในปัจจุบัน ที่แสดงไว้ในภาคผนวก) ลักษณะบ้านเรือนส่วนใหญ่จะเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยม คือเป็นบ้านสองชั้น ข้างบนเป็นไม้ ข้างล่างเป็นปูน บางส่วนเป็นบ้านปูนทั้งหมด มีเพียงประมาณ 6 หลังคาเรือนที่ยังคงสภาพบ้านเดิมไว้ คือเป็นบ้านไม้ทั้งหลัง

1.9 สภาพปัจจุบันของหมู่บ้าน

บ้านพะเนา หมู่ที่ 1 มีจำนวนประชากรในหมู่บ้านมีทั้งหมด 160 ครอบครัว มีบ้าน 375 หลังคาเรือน ตามทะเบียนบ้าน มีประชากรทั้งหมด 1101 คน ชาย 507 คน หญิง 594 คน

ทั้งนี้จากสภาพความเป็นจริงไม่สามารถระบุได้ เนื่องจากมีการเข้า – ออกของคนที่มาเช่าบ้านอยู่ และการไปทำงานและศึกษาร่ำเรียนต่างถิ่นของคนดั้งเดิม

ตารางที่ 4.1 จำนวน และร้อยละของประชากรทั้งหมด จำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	507	46.05
- หญิง	594	53.95
2. อายุ		
1 วัน - 3 ปีเต็ม	17	1.54
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	23	2.09
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	47	4.27
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	73	6.63
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	58	5.27
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	482	43.78
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	147	13.35
60 ปี 1 วันขึ้นไป	254	23.07
3. การศึกษา		
มีสมาชิกในหมู่บ้านไปศึกษานอกหมู่บ้าน	184	16.71
ระดับประถมศึกษา	53	4.81
ระดับมัธยมศึกษา	102	9.26
นักศึกษาผู้ใหญ่	5	0.45
สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา	24	2.18
ผู้อ่านหนังสือไม่ออก	2	0.18
4. ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีผู้อุปการะเลี้ยง	254	23.07
ได้รับการสงเคราะห์จากรัฐ	5	0.45
5. ในหมู่บ้านมีคนพิการ	3	0.27
คนสติไม่สมประกอบ	2	0.18
พิการทางร่างกาย	1	0.09
คนพิการได้เรียน	2	0.18
คนพิการไม่ได้เรียน	1	0.09

1.10 ระบบนิเวศน์ของหมู่บ้าน

1) ทำเลที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อ

บ้านพะเนาว์ หมู่ที่ 1 ตำบลจ้อหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของตำบลจ้อหอ

ทิศใต้และทิศตะวันตกบางส่วนของหมู่บ้าน ติดกับตำบลบ้านเกาะ

ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ติดกับบ้านจ้อหอ หมู่ที่ 3

ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ติดกับบ้านจ้อหอ หมู่ที่ 4

ทิศตะวันออก ติดกับตำบลตลาด

ดังแสดงในแผนที่เขตเทศบาลตำบลจ้อหอ ที่แสดงไว้ในภาคผนวก

2) สภาพที่ดิน

จากแผนที่แสดงความเหมาะสมของดินกับพืชเศรษฐกิจ (แสดงไว้ในภาคผนวก) จะพบว่าสภาพที่ดินของบ้านพะเนาว์ หมู่ที่ 1 จะมีหน่วยที่ดินที่ 40-Sa เป็นชุดดินหนึ่งในหน่วยดินที่ 40 โดยหน่วยที่ดินนี้เป็นกลุ่มชุดดินที่มีเนื้อดินเป็นพวกดินร่วนปนทราย สีดินเป็นสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีแดง บางแห่งอาจพบจุดประสีในดินชั้นล่าง เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ พบบริเวณพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ จนถึงพื้นที่ลาดเชิงเขาเป็นดินลึกมีการระบายน้ำดี มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด จนถึงเป็นกรดแก่ มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 4.5 – 5.5

ปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดินของหน่วยที่ดินนี้ ได้แก่ เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย พืชที่ปลูกมีโอกาสเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำได้ง่าย ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และในบริเวณที่มีความลาดชันสูงจะเกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดินได้ง่าย

รายชื่อชุดดินประจำหน่วยที่ดิน : สันป่าตอง (Sp) ชุมพวง (Cpg) เขาพลอง (Kpg) หุบกระพง (Hg) ยางตลาด (Yl)

จากกลุ่มชุดดินที่ 40 -sa พบว่าดินพื้นที่ที่เหมาะสมหรือเหมาะสมปานกลางสำหรับพืชบางชนิด เนื่องจากเป็นดินเค็มหรือมีศักยภาพเป็นดินเค็ม ควรมีการเลือกชนิดพืชที่จะนำมาปลูก และนำมาจัดการในการป้องกันและแก้ไขดินเค็มมาใช้

3) ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

เดิมพื้นที่ของหมู่บ้านพะเนาว์ จะเป็นป่าไม้ธรรมชาติ ได้แก่ มะขามเปรี้ยว มะขามหวาน มะขามเทศ มะเฟือง ไม้ไผ่ ต้นจ๊ว เป็นต้น บริเวณโดยทั่วไปจะเป็นป่าห้วยกรก เมื่อเกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความเป็นอยู่ ทำให้มีคนต่างถิ่นย้ายมาอยู่ใน

บริเวณหมู่บ้านมากขึ้นและการขยายตัวของคนดั้งเดิมเอง ทำให้ป่าไม้ธรรมชาติในอดีต แปรสภาพเป็นบ้านเรือนและพื้นที่ทำกิน เหลือเพียงบางส่วนที่เจ้าของที่ดินยังคงรักษาไว้ เช่น ไม้ไผ่ มะขามเปรี้ยว มะขามเทศ เป็นต้น และมีการปลูกพืช ประเภทไว้รับประทานทดแทน เช่น ถั่วฝักยาว มะม่วง มะยม เป็นต้น

พื้นที่สาธารณะในอดีตของหมู่บ้านไม่มี เนื่องจากสภาพแวดล้อมและพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่า แต่ปัจจุบันมีบริเวณที่เป็นพื้นที่สาธารณะไว้ให้ประชาชนในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง ได้พักผ่อนหย่อนใจ และออกกำลังกาย คือบริเวณสวนหย่อมข้างคลองหน้าหมู่บ้าน ที่ทางเทศบาลตำบลจอหอได้มีการปลูกต้นไม้ และจัดสวน มีม้านั่งสำหรับให้ประชาชนได้นั่งเล่น มีสนามเด็กเล่น มีสนามตะกร้อและสนามเปตอง ไว้ให้ประชาชนได้ออกกำลังกาย

4) แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

เดิมแหล่งน้ำที่สำคัญของประชาชนชาวบ้านหมู่ที่ 1 บ้านพะเนา และหมู่บ้านใกล้เคียงที่ใช้ในการอุปโภคและบริโภค คือที่สระน้ำของวัดสูงจอหอ จำนวน 2 สระ และวัดท่ามะยม จำนวน 2 สระ และลำคลองบริบูรณ์ที่ไหลผ่านแยกหมู่บ้านออกจากพื้นที่ที่ใช้ทำนา ส่วนสัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย ของชาวบ้านที่จะใช้ในการอุปโภคและบริโภค คือสถานที่ที่ชาวบ้านเรียกว่า ท่าหลุมดิน เป็นบริเวณที่ชาวบ้านที่จะพา วัว ควาย ไปทุ่งนาต้องผ่านท่าหลุมดินนี้ และบริเวณหนองน้ำในท้องนา เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2491 ทางรัฐบาลขณะนั้นได้มีโครงการก่อสร้างเขื่อนระบายน้ำบ้านจอหอขึ้น ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ของบ้านพะเนา หมู่ที่ 1 บริเวณท่าหลุมดิน มีการพัฒนาพื้นที่โดยรอบของเขื่อน มีการขุดลอกคูคลองลำบริบูรณ์เดิมให้มีสภาพดีขึ้น และมีการขุดคลองบริเวณหน้าหมู่บ้านเพิ่มขึ้น เมื่อมีการพัฒนาต่อมาสระน้ำของวัดสูงจอหอและวัดท่ามะยม จึงได้ถมเพื่อปรับสภาพวัด

รายละเอียดของเขื่อนระบายน้ำบ้านจอหอ

เขื่อนลำตะคอง ซึ่งบรรจุน้ำได้ประมาณ 323 ล้านลูกบาศก์เมตร มีสายน้ำ 2 สาย มีระบบส่งน้ำ 4 ขั้นตอน คือ

ตอนที่ 1 บริเวณเขื่อนใหญ่

ตอนที่ 2 อยู่ที่เขื่อนมะเกลือใหม่ มี ขรน. กุดจีน

ตอนที่ 3 อยู่ในสายลำตะคอง มี 4 เขื่อน คือ ขรน. มะขามเต่า ขรน. คนชุม ขรน. ข่อยงาม และขรน. ก้นผม

ตอนที่ 4 เรียกว่าสายลำบริบูรณ์ มี 5 เขื่อน คือ ขรน. โลกแฝด ขรน. บ้านทุ่ง ขรน. โพธิ์เตี้ย ขรน. นาตม และขรน. บ้านจอหอ

เขื่อนระบายน้ำบ้านจอหอ มีประตูละบายน้ำ 3 ช่อง บานลึก 1.60 เมตร กว้างช่องละ 4 เมตร ลึก 2 เมตร มีระดับเก็บกักเป็น 14341 + 143.40 มีระบบคลองส่งน้ำ 2 คลอง คือ ฝั่งซ้ายยาว 11 กิโลเมตร พื้นที่ส่งน้ำฝั่งซ้าย 6,300 ไร่ ฝั่งขวา 9 กิโลเมตร มีพื้นที่ส่งน้ำฝั่งขวา 8,840 ไร่ รวมพื้นที่การส่งน้ำเป็น 15,140 ไร่ โดยส่งน้ำให้เกษตรกรพื้นที่ ตำบลจอหอ ตำบลตลาด ตำบลบ้านโพธิ์ ตำบลหนองงูเห่า เพื่อการอุปโภค บริโภค คือ ประปาภูมิภาค

1.11 สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน

1) อดีต

อาชีพครั้งแรกของราษฎรกลุ่มแรก ที่มาตั้งถิ่นฐานตามคำบอกเล่าของผู้สูงอายุของหมู่บ้าน พบว่าทุกครัวเรือนจะประกอบอาชีพทำนา หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จก็จะทำการเพาะปลูกพืชผักสวนครัว ได้แก่ ผักกาดขาว แตงกวาและถั่วฟักยาว เป็นต้น และจับปลาในแหล่งน้ำธรรมชาติกินกัน ยังไม่มีการซื้อขายกันเกิดขึ้น เมื่อเกิดการเรียนรู้เกิดภูมิปัญญาชาวบ้านขึ้น จึงมีอาชีพตามความถนัดของแต่ละคน ใครมีความรู้ด้านไหนก็จะทำหัตถกรรมด้านนั้น เช่น การปั้นหม้อดิน การจักสาน การทอเสื่อ เป็นต้น บางส่วนก็จะหันมาเลี้ยงวัว เลี้ยงควายประกอบกับการทำนา ต่อมาเมื่อมีความเจริญเข้ามา ทำให้หลายอาชีพไม่มีคนสานต่อต้องเลิกทำไป มีการเปลี่ยนแปลงอาชีพภายในหมู่บ้านตามคำบอกเล่า ดังนี้

ประมาณปี พ.ศ. 2500 ก็ไม่พบอาชีพการปั้นหม้อดิน ทั้งนี้เนื่องจากคนหันไปนิยมเครื่องใช้สอยที่ทันสมัยขึ้น

ประมาณปี พ.ศ. 2505 มีอาชีพพนักงานบริษัทเกิดขึ้น เนื่องจากมีโรงงานทอกระสอบมาตั้งในเขตหมู่บ้านใกล้เคียง

ประมาณปี พ.ศ. 2520 ไม่มีการปลูกผักขายของคนในหมู่บ้านแล้ว เนื่องจากพื้นที่ที่เคยใช้ปลูกผัก ได้แปรสภาพเป็นบ้านเรือน และบ้านเช่า

ประมาณปี พ.ศ. 2524 มีอาชีพพนักงานขับรถทัวร์เกิดขึ้น เนื่องจากการคมนาคมที่สะดวกสบายขึ้นและชาวบ้านมีความรู้มากขึ้น

ประมาณปี พ.ศ. 2530 ก็ไม่มีการเลี้ยงวัว เลี้ยงควายของคนในหมู่บ้าน เนื่องจากคนในหมู่บ้านมีภูมิลำเนาในการประกอบอาชีพที่ดีกว่า

2) สภาพปัจจุบัน

2.1) ประชากรในหมู่บ้านพะเนา มีการประกอบอาชีพที่หลากหลายขึ้น ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของจำนวนครอบครัวของประชากรจำแนกตามลักษณะของการประกอบอาชีพ

ลักษณะของการประกอบอาชีพ	จำนวน (ครอบครัว)	ร้อยละ
อาชีพทำนา	6	3.75
รับราชการ	72	45.00
ค้าขาย	17	10.63
รับจ้าง	63	39.38
อาชีพทำสวน	2	1.25

2.2) ครอบครัวที่มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของการมีที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง

จำนวนที่ทำกินเป็นของตัวเอง	จำนวน (ครอบครัว)	ร้อยละ
จำนวน 1 – 5 ไร่	9	5.63
6 – 10 ไร่	13	8.13
50 ไร่ขึ้นไป	2	1.25
ที่ดินที่ยังไม่ได้เอกสารสิทธิ์ รวม 11 ไร่	1	0.63

ประเภทการทำนา นาดี 200 ไร่ ทั้งนี้เป็นที่นาที่อยู่ในพื้นที่หมู่บ้าน
อื่นด้วย แต่เกษตรกรเป็นคนในหมู่บ้านพะเนา

2.3) ด้านผลผลิตทางการเกษตรในหมู่บ้าน

มีร้านค้า 12 ร้าน มีโรงสี 1 โรง
มีสัตว์เลี้ยง เป็ดประมาณ 100 ตัว ไก่บ้านและไก่พันธุ์ ประมาณ 400 กว่า
ตัว สุกร 5 ตัว ปลาเลี้ยงประมาณ 200,000 ตัว กระต่าย 9 ตัว

มีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 475 ไร่ เป็นที่นาประมาณ 312 ไร่ เป็น
ที่นาประมาณ 163 ไร่ ทั้งนี้เป็นพื้นที่ในเขตหมู่บ้านอื่น แต่เจ้าของเป็นประชาชนบ้านพะเนา

มีผลผลิตด้านทำนาทั้งหมู่บ้านปีละ ประมาณ 30 เกวียน ทั้งหมู่บ้านซื้อ
ปุ๋ยเคมีปีละประมาณ 300 กระสอบ

มีผลผลิตจากการทำสวนพริก จำนวน 1 ครอบครัว ได้ผลผลิตทั้ง
หมู่บ้านประมาณ 50,000 บาทต่อปี

มีผลผลิตจากการปลูกชะอม	จำนวน 1 ครอบครั	ได้ผลผลิตทั้ง
หมู่บ้านประมาณ 10,000 บาทต่อปี		
มีผลผลิตจากการเลี้ยงปลา	จำนวน 2 ครอบครั	ได้ผลผลิตทั้ง
หมู่บ้านประมาณ 244,000 บาทต่อปี		
มีผลผลิตจากการเลี้ยงเป็ด	จำนวน 2 ครอบครั	ได้ผลผลิตทั้ง
หมู่บ้านประมาณ 15,000 บาทต่อปี		
มีผลผลิตจากการเลี้ยงไก่	จำนวน 1 ครอบครั	ได้ผลผลิตทั้ง
หมู่บ้านประมาณ 5,000 บาทต่อปี		

2.4) ด้านผลผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายในหมู่บ้าน

การตัดเย็บเสื้อผ้า	ครอบครัที่ผลิตมี	4	ครอบครั
มีรายได้เข้าหมู่บ้านประมาณปีละ 320,000 บาท			
การทำอาหาร	ครอบครัที่ผลิตมี	2	ครอบครั
มีรายได้เข้าหมู่บ้านประมาณปีละ 160,000 บาท			
การทำขนม	ครอบครัที่ผลิตมี	3	ครอบครั
มีรายได้เข้าหมู่บ้านประมาณปีละ 212,000 บาท			

2.5) รายครัวในหมู่บ้านออกไปขายแรงงานต่างถิ่นทุกครอบครั ทั้งนี้ นับรวมถึงเกษตรกรที่เสร็จจากหน้านา แล้วจะออกรับจ้างทั่วไป มีจำนวนประมาณ 562 คน ทุกคน ที่ไปทำงานส่งเงินเข้าหมู่บ้านรวมทั้งหมดคประมาณปีละ 3,934,000 บาท

2.6) รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อปีในแต่ละครอบครั โดยสรุป รวมทั้งหมดคประมาณ ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละประชากรจำแนกตามลักษณะของรายได้ต่อปี

จำนวนรายได้ ต่อ ปี (บาท)	จำนวน (ครอบครั)	ร้อยละ
5,001 - 10,000	5	3.13
20,0001 - 30,000	5	3.13
30,001 - 50,000	10	6.25
50,001 - 100,000	100	62.50
มากกว่า 100,000	40	25.00

3) โรงเรียนและการศึกษา

ในพื้นที่บ้านพะเนาว์ หมู่ที่ 1 ไม่มีโรงเรียนตั้งอยู่ ดังนั้นทั้งในอดีตและปัจจุบัน ประชากรบ้านพะเนาว์ จะไปศึกษาที่โรงเรียนต่างถิ่น โดยในอดีตประชากรส่วนใหญ่ของหมู่บ้านจะไปเรียนภาคบังคับที่โรงเรียนบ้านจอหอ เมื่อจบชั้น ป. 4 แล้วจะไม่เรียนต่อ ยกเว้นลูกคนมีฐานะดี ก็จะไปศึกษาต่อยังโรงเรียนในตัวเมือง

4) สุขภาพอนามัย

ในอดีตที่ชาวบ้านยังไม่มีความรู้ด้านสาธารณสุขที่ดีพอ และจากการคมนาคมที่ลำบาก เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วย ชาวบ้านก็จำทำการรักษาตนเอง จากการใช้สมุนไพรโดยที่ใครมีความรู้ด้านการใช้สมุนไพรชนิดใดก็ให้คำแนะนำแก่คนอื่น เมื่อมีอาการเคล็ดขัดยอกก็จะไปหาหมอเป่าได้แก่ พระ และผู้มีความรู้ด้านเป่า การทำคลอดก็จะอาศัยหมอดำแยที่อยู่ยังหมู่บ้านใกล้เคียง ถ้าเจ็บหนักจริง ๆ ก็จะนำคนเจ็บขึ้นเกวียนไปหาหมอในตัวเมือง ต่อมาเมื่อมีหมอประจำตำบล คือ หมอเข้มและหมออุทัย มาอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านใกล้เคียงทำให้เมื่อชาวบ้าน ไม่สบายก็จะไปขอความช่วยเหลือ ต่อมาเมื่อมีความเจริญมากขึ้น การคมนาคมสะดวกสบายทำให้เมื่อชาวบ้านไม่สบาย จะไปหาหมอที่โรงพยาบาลสวนหม่อน (ซึ่งก็คือโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมาในปัจจุบัน) และมีหมอแผนมาเปิดคลินิกในบริเวณหมู่บ้านใกล้เคียง

ในปัจจุบันมีคลินิกชุมชนจอหอ เป็นที่รักษาพยาบาลที่สะดวกสบาย ของประชาชนบ้านพะเนาว์ หมู่ที่ 1 และของประชาชนในหมู่บ้านใกล้เคียง ถ้าอาการหนักก็จะส่งตัวไปยังโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

ปัจจุบันทั้งหมู่บ้านมีผู้ติดยาเสพติดเท่าที่ชาวบ้านทราบ จำนวน 7 คน ได้แก่วัยรุ่นที่คุมกาว ทั้งนี้ไม่นับรวมถึงผู้ติดยาเสพติดที่มาเข้าบ้านอยู่ในพื้นที่บ้านพะเนาว์

ในหมู่บ้านมีภานะเก็บกักน้ำฝนและส้วมที่ถูกหลักสุขาภิบาลครบทุกครัวเรือน และมีกลุ่ม อ.ส.ม. ที่คัดเลือกคนภายในหมู่บ้าน ค่อยให้คำปรึกษาปัญหาด้านสาธารณสุขมูลฐาน

1.12 วัฒนธรรมประเพณี

1) วัด

บ้านพะเนาว์ หมู่ที่ 1 มีวัดตั้งอยู่ในพื้นที่ 2 วัด คือ วัดสูงจอหอ และวัดท่ามะยม โดยวัดสูงจอหอ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของหมู่บ้าน เป็นที่ทำบุญของชาวบ้านพะเนาว์ที่อาศัยอยู่ทางทิศตะวันออกของหมู่บ้าน และประชาชนของหมู่บ้านใกล้เคียง ปัจจุบันมีพระภิกษุสงฆ์จำพรรษา จำนวน 12 รูป ไม่มีสามเณร มีเด็กวัดจำนวน 10 คน ส่วนวัดท่ามะยม ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของหมู่บ้าน เป็นที่ทำบุญของชาวบ้านพะเนาว์ ที่อยู่บริเวณทางทิศใต้ ทิศ

ตะวันตก และทิศเหนือของหมู่บ้าน ปัจจุบันมีพระภิกษุสงฆ์ จำนวน 5 รูป และมีสามเณร จำนวน 1 รูป ไม่มีเด็กวัด

2) ประเพณี

ตารางที่ 4.5 การทำบุญประเพณีของสมาชิกในหมู่บ้านในแต่ละเดือน

เดือน	ประเพณี
มกราคม	วันขึ้นปีใหม่
กุมภาพันธ์	วันมาฆบูชา
มีนาคม	ตรุษไทย
เมษายน	สงกรานต์
พฤษภาคม	วิสาขบูชา
กรกฎาคม	อาสาฬหบูชา , วันเข้าพรรษา
พฤศจิกายน	ลอยกระทง
ธันวาคม	วันพ่อ

โดยสถานที่จัดทำประเพณีต่าง ๆ นั้น ขึ้นอยู่กับความสะดวกของแต่ละคน เช่น ที่วัดท่ามะยม วัดสูงจอหอ และที่เทศบาลตำบลจอหอ เมื่อถึงวันประเพณีดังกล่าว ชาวบ้านพะเนาว่า หมู่ที่ 1 และชาวบ้านหมู่บ้านใกล้เคียงจะพร้อมใจกันไปทำบุญ และทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยไม่มีการนัดหมาย

3) ภาษา

ชาวบ้านพะเนาว่า หมู่ที่ 1 ส่วนมากจะใช้ภาษาโคราชในการสื่อสาร แต่มีบางส่วนที่ใช้ภาษาไทยภาคกลาง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการศึกษาและถิ่นกำเนิดของแต่ละคน

1.13 โครงสร้างพื้นฐาน

- ถนน

ถนนเมื่อเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน มีสภาพเป็นทางเกวียน เป็นตรอกเล็ก ๆ ต่อมาเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2494 ได้มีการสร้างถนนลูกรัง บริเวณทางเกวียนสายหลัก แต่ไม่มีหลักฐานว่าถนนลูกรังที่สร้างนั้นมีความยาวเท่าไร ต่อมาเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2514 ถนนลูกรังได้รับการพัฒนาเป็นถนนลาดยาง แต่ไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีความยาวเท่าไรเช่นกัน ปัจจุบันถนนภายในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีตบางส่วน ตลอดจนตรอก ซอกซอยต่าง ๆ ก็ได้รับการพัฒนาเป็นถนนคอนกรีต

ทั้งหมด แต่มีถนนบางส่วนที่ยังไม่ได้รับการปรับปรุงให้ดีกว่าเดิม ที่รับสภาพการใช้งานมานานทำให้ชำรุดเสียหาย

- ไฟฟ้า

เดิมในอดีตที่ยังไม่มีไฟฟ้าเข้ามา ชาวบ้านจะใช้ตะเกียงเจ้าพายุ ช่วยให้แสงสว่าง จนกระทั่งเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2510 จึงได้มีไฟฟ้าเข้าถึงหมู่บ้าน แต่จะมีการใช้ไฟฟ้าเฉพาะบ้านที่มีฐานะดี จนในปัจจุบันไฟฟ้าได้เข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ทุกคนในหมู่บ้านแล้ว

- น้ำ

เดิมในอดีตรวบ้านได้อาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ลำคลองบริบูรณ์ และสระน้ำที่วัดสูงจอหอและวัดท่ามะยม เป็นแหล่งอุปโภค ส่วนน้ำที่ใช้ในการบริโภคก็จะกักเก็บน้ำฝนใส่ตุ่มไว้ ส่วนสัตว์เลี้ยงของชาวบ้าน เช่น วัว ควาย เป็นต้น ก็จะอาศัยหนองน้ำตามทุ่งนา และน้ำจากท่าหลุมดิน ต่อมาเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2519 ได้มีการสร้างประปาในบริเวณหมู่บ้านใกล้เคียง คือบ้านจอหอซึ่งมีพื้นที่ครอบคลุมบริเวณบ้านพะเนาด้วย ทำให้ชาวบ้านค่อยมีการเปลี่ยนมาใช้น้ำประปาดมฐานะของแต่ละครอบครัว

ปัจจุบันนอกจากถนนหนทาง ไฟฟ้า และน้ำประปาแล้ว ด้านสาธารณูปโภคนั้น ชาวบ้านพะเนา หมู่ที่ 1 ประมาณ 148 ครัวเรือนมีโทรศัพท์บ้านใช้ จากทั้งหมด 160 ครัวเรือน และเริ่มมีโทรศัพท์เคลื่อนที่กันมากขึ้น และทางเทศบาลตำบลจอหอได้จัดตั้งขยะไว้ตามจุดต่าง ๆ ทั่วบริเวณหมู่บ้านและมีการจัดเก็บทุกวัน ทำให้ระบบสาธารณูปโภคของบ้านพะเนา หมู่ที่ 1 ในปัจจุบันอยู่ในข่ายดี

1.14 ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น

1) เครือญาติ

เนื่องจากบ้านพะเนา หมู่ที่ 1 มีการตั้งถิ่นฐานในบริเวณพื้นที่ของหมู่บ้านมาเป็นระยะเวลานาน ประมาณ 200 กว่าปีมาแล้ว การเปลี่ยนแปลงของประชากร ด้านการย้ายเข้าและย้ายออกเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ จึงไม่สามารถเขียนเป็นแผนผังเครือญาติได้ จากคำบอกเล่าทราบเพียงแต่ว่ามีสายตระกูลเก่าแก่ที่นามสกุลลงท้ายด้วยจอหอ เป็นตระกูลดั้งเดิมที่กระจายอยู่ทั่วบริเวณตำบลจอหอ ได้แก่ ตระกูล เก้าจอหอ กล่อมจอหอ กล้าจอหอ จอมจอหอ ชุมจอหอ จีนจอหอ เป็นต้น ไม่ปรากฏหลักฐานแน่นอนว่าต้นตระกูลโคอยู่บริเวณใดที่แน่นอน

2) ผู้นำและการเมืองการปกครอง

เนื่องจากบ้านพะเนา มีการย้ายมาตั้งถิ่นฐานนานมาแล้ว ดังนั้นเดิมในอดีตรวบ้านพะเนา จะยังไม่มีมีการปกครองที่เป็นทางการ ชาวบ้านต่างทำมาหากินและช่วยเหลือพึ่งพิงอาศัยกัน

กระทรวงมหาดไทย ตาม พ.ร.บ. การปกครองท้องถิ่น ให้มีการจัดตั้งหมู่บ้าน บ้านพะเนาจึงได้ขึ้นรับการขึ้นทะเบียนเป็นบ้านพะเนา หมู่ที่ 1 เริ่มมีผู้ใหญ่บ้านเป็นต้นมา ตามคำบอกเล่า ลำดับของผู้ใหญ่บ้าน บ้านพะเนา หมู่ที่ 1 มีดังนี้

1. ผู้ใหญ่อูด เชียนจอหอ
2. ผู้ใหญ่ดี โกลทรัพย์
3. ผู้ใหญ่สุข ชินจอหอ
4. ผู้ใหญ่นา คีดวงแก้ว
5. ผู้ใหญ่ประทีป คุณกลาง
6. ผู้ใหญ่วาน โคนจอหอ
7. ผู้ใหญ่พงษ์ ชุมจอหอ
8. ผู้ใหญ่บัณฑิต จ้อยโคกสูง
9. ผู้ใหญ่คง เภาเกาะ

ซึ่งมีเพียงผู้ใหญ่ประทีป คุณกลาง เท่านั้นที่ต่อมาได้เป็นกำนันของตำบลจอหอ ต่อมาเมื่อมีพระราชบัญญัติระดับจากสุขาภิบาล ให้เป็นเทศบาล ทำให้สุขาภิบาลจอหอ ยกระดับเป็นเทศบาลตำบลจอหอ ทำให้ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านถูกยกเลิก หลังจากนั้นบ้านพะเนา หมู่ที่ 1 ภายใต้การดูแลของเทศบาลตำบลจอหอ จึงแบ่งเป็นชุมชนต่าง ๆ รวมทั้งหมด 5 ชุมชน และมีการเลือกประธานกรรมการชุมชนขึ้น ซึ่งมีรายชื่อดังต่อไปนี้

1. นายจรูญ แก้ววิจิตรศิลป์	ประธานกรรมการชุมชนแก้ววิจิตรศิลป์
2. นายคง เภาเกาะ	ประธานกรรมการชุมชนเภาจันทร์
3. นายเพียว ถนอมพุดชา	ประธานกรรมการชุมชนรวมใจพัฒนา
4. นายสินธุ์ คำมา	ประธานกรรมการชุมชนแสงประทีป
5. นางบุญชู บุญกลาง	ประธานกรรมการชุมชนบุญพัฒนา

3) การรวมกลุ่ม

3.1) กลุ่มพัฒนาชุมชน บ้านพะเนา หมู่ที่ 1 กิจกรรมหลักของกลุ่ม คือ ทำความสะอาด และดำเนินงานในกิจกรรมวันสำคัญ ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2542 ประธานกลุ่มคือ นายคง เภาเกาะ อายุ 57 ปี ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิก 30 คน เดิมกลุ่มมีทุนก่อตั้ง 800 บาท ปัจจุบันกลุ่มมีทุน 1,400 บาท

3.2) กลุ่ม อสม. กิจกรรมหลักของกลุ่ม คือ อาสาเกี่ยวกับสาธารณสุขในหมู่บ้าน ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2523 ประธานกลุ่มคือ นางบุญชู บุญกลาง อายุ 69 ปี ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิก 22 คน เดิมกลุ่มมีทุนก่อตั้ง 7,000 บาท ปัจจุบันกลุ่มมีทุน 7,000 บาท

1.15 โครงการพัฒนาที่ผ่านมา

โครงการพัฒนาที่ผ่านมาในหมู่บ้าน โดยเป็นโครงการที่ได้รับการช่วยเหลือจากเทศบาลตำบลจอหอ ที่เข้ามาช่วยเหลือชาวบ้าน ได้แก่

1. โครงการ ก่อสร้างถนนราดยางแอสฟัลต์ติดคอนกรีตทับหน้าถนน ค.ศ.ล. เดิม โดยหน่วยงาน กองช่าง เทศบาลตำบลจอหอ
เข้ามาเมื่อ ตุลาคม 2544 – กันยายน 2545

ผลการดำเนินการ ทำให้ชาวบ้านจอหอ ม.3 และบ้านพะเนาวั ม.1 มีถนนที่สะดวกต่อการสัญจรไปมา

2. โครงการ จัดกิจกรรมรณรงค์ประกวดสุขภาพเด็กดี โดยหน่วยงาน กองสาธารณสุขฯ เทศบาลตำบลจอหอ
เข้ามาเมื่อ ตุลาคม 2544 – กันยายน 2545
ผลการดำเนินการ เด็กในเขตเทศบาลมีสุขภาพพลานามัยแข็งแรงดี

3. โครงการ เสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรค โดยหน่วยงาน กองสาธารณสุขฯ เทศบาลตำบลจอหอ
เข้ามาเมื่อ ตุลาคม 2544 – กันยายน 2545
ผลการดำเนินการ ประชาชนมีสุขภาพดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ

4. โครงการ ลดประชากรสุนัขและกำจัดสุนัขจรจัดในที่สาธารณะ โดยหน่วยงาน กองสาธารณสุขฯ เทศบาลตำบลจอหอ
เข้ามาเมื่อ ตุลาคม 2544 – กันยายน 2545
ผลการดำเนินการ ลดอัตราการเกิดโรคพิษสุนัขบ้า

5. โครงการ อบรมให้ความรู้ในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ โดยหน่วยงาน กองสาธารณสุขฯ เทศบาลตำบลจอหอ
เข้ามาเมื่อ ตุลาคม 2544 – กันยายน 2545
ผลการดำเนินการ ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่แข็งแรง

1.16 ความเข้มแข็งของชุมชน

ผลจากการเก็บข้อมูลตาม บร. 2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน กรณีบ้านพะเนาหัว หมู่ที่ 1 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาดังนี้

1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี ประเด็นความสามัคคีของชุมชนจากการเก็บข้อมูลความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ดูได้จากการที่ชุมชนมีกิจกรรมงานเทศกาลที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกัน เช่น การจัดงานประจำปีที่วัด การร่วมประชุมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น มีสมาชิกมาเข้าร่วมกิจกรรมพอสมควร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของกิจกรรมและผู้นำในการทำกิจกรรมนั้น

2. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์ ประเด็นความซื่อสัตย์ของคนในชุมชนจากการเก็บข้อมูลความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ดูได้จากการเกิดคดีลักขโมย และของหายของคนในหมู่บ้านมีน้อยมาก และชาวบ้านสามารถหยีบยืมเงินกันได้โดยไม่มีการทำสัญญาถ้าจำนวนเงินที่ยืมไม่สูงเกินไป

3. ชุมชนยกย่องคนทำความดี ประเด็นการยกย่องคนทำความดีของชุมชนจากการเก็บข้อมูลความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในเกณฑ์มาก ดูได้จากการพูดถึงคนที่เป็นแบบอย่างหรือคนที่ทำความดีในหมู่บ้าน เช่น การเลี้ยงดูอุปการะพ่อแม่ การช่วยเหลือเพื่อนบ้าน ก็จะมีการพูดถึงและเป็นที่ชื่นชมของคนในหมู่บ้าน

4. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประเด็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของชุมชนจากการเก็บข้อมูลความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในเกณฑ์มาก ดูได้จากการที่สมาชิกในชุมชนมีการรวมกลุ่มเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกัน เช่น กลุ่มชาวนาและเกษตรกรมีการร่วมมือกันในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับโรคข้าวตามความรู้ของแต่ละคน เมื่อมีการรวมกลุ่มเช่นนี้ ก่อให้เกิดประโยชน์สำหรับสมาชิก ทำให้ผลผลิตดีขึ้น มีอำนาจในการต่อรองและกำหนดราคา เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสดำเนินการรู้เพิ่ม การหาความรู้เพิ่มเติมของชุมชนจากการเก็บข้อมูลความเข้มแข็งของชุมชน สมาชิกในชุมชนมีโอกาสดำเนินการรู้เพิ่มเติม จากการที่หน่วยงานราชการ เช่น สาธารณสุข และเทศบาลตำบลจอหอ จัดอบรมต่างๆ จะมีสมาชิกที่เป็นคณะกรรมการหรือตัวแทนสมาชิกเข้าร่วมอบรมตามความถนัดและความสนใจของแต่ละคน จำนวนประมาณครั้ง 5 ครั้งต่อปี

6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ การมีอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้ของชุมชนจากการเก็บข้อมูลความเข้มแข็งของชุมชน แสดงให้เห็นว่าชุมชนมีจำนวนครอบครัวที่มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้มีจำนวนเท่าเดิมจากปีก่อน เพียงแต่มีรายรับที่เพิ่มขึ้น ดูจากการที่

สมาชิกมีอยู่มีกินอย่างเพียงพอ สามารถตอบสนองความต้องการทั้งทางร่างกาย คือ ด้านอาหาร ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า และยารักษาโรค และด้านจิตใจ คือ สามารถจับจ่ายใช้สอยซื้อเครื่องอำนวยความสะดวก เช่น รถ บ้าน โทรศัพท์เคลื่อนที่ได้เพิ่มขึ้น

7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน จากการเก็บข้อมูลความเข้มแข็งของชุมชนในประเด็นนี้ พบว่าในหมู่บ้านมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกันเหมือนเดิมกับในช่วงปีที่ผ่านมา แม้ว่าบางครอบครัวจะมีสมาชิกไปทำงานต่างถิ่นที่ก็ยังมีการติดต่อกับครอบครัวอยู่อย่างสม่ำเสมอ ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งส่งผลมาสู่ชุมชน สมาชิกในชุมชนจะมีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ และรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม

8. ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน เดิมมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่ม อสม.และกลุ่มพัฒนาชุมชน แต่ในปีนี้มีมีการตั้งกลุ่มเพิ่มขึ้นมา คือ กลุ่มของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านพะเนา หมู่ที่ 1 การที่ชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรขึ้นมานั้น ก็แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของชุมชนได้เป็นอย่างดี เนื่องมาจากในกลุ่มที่อยู่ร่วมกันย่อมมีปัญหาเหมือนกัน และสมาชิกในกลุ่มจะช่วยกันคิดหาแนวทางการแก้ไขปัญหา ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับกลุ่มได้

9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำ โดยการประชุมหรือเสวนา ประเด็นการประชุมสมาชิกของชุมชนจากการเก็บข้อมูลความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เนื่องจากการประชุมสมาชิกอย่างเป็นทางการจะจัดขึ้นปีละประมาณ 3-4 ครั้งเท่านั้น แต่ถ้าเป็นการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ เช่น การประชุมของกลุ่มต่างๆ ในชุมชนจะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรายงานผลการดำเนินงานของกลุ่มอยู่เป็นประจำ

10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ในการช่วยเหลือบุคคลเหล่านี้สมาชิกในชุมชนมีการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันบ้าง เป็นการป็นน้ำใจให้กันและไม่ได้ช่วยเหลือตลอดเวลา ถึงแม้หน่วยงานราชการจะให้ความช่วยเหลือบุคคลเหล่านี้แต่ก็ยังไม่ทั่วถึง ดังนั้นควรมีหน่วยงานราชการที่เป็นหน่วยงานส่วนท้องถิ่นเข้ามาช่วยเหลือเพิ่มเติม น่าจะช่วยเหลือบุคคลเหล่านี้ได้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น และเป็นการเพิ่มความเข้มแข็งให้กับชุมชน

11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม จากประเด็นเรื่องผู้นำในชุมชนมีคุณธรรมและคุณธรรมนั้น จากการเก็บข้อมูลความเข้มแข็งของชุมชน สมาชิกในชุมชนมีความเห็นว่าผู้นำชุมชนมีคุณธรรมและมีความยุติธรรม จากแนวความคิดของสมาชิกนี้มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากเมื่อสมาชิกมีความเชื่อถือและเกิดศรัทธาในตัวผู้นำ สมาชิกส่วนใหญ่จะเชื่อฟังปฏิบัติตาม และเสียสละเพื่อส่วนรวม จะสามารถทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งได้มากขึ้นอย่างแน่นอน

12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน จากประเด็นนี้สมาชิกในชุมชนมีความเห็นว่าชุมชน มีการร่วมกันแก้ไขปัญหาโดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิก คูได้จากการที่สมาชิกร่วมแรงร่วมใจกันก่อตั้งกองทุนหมู่บ้าน โดยมาทำเวทีประชาคมเป็นจำนวน 151 ครอบครัว จากทั้งหมด 160 ครอบครัวทั้งหมด เนื่องจากสมาชิกมีความคิดที่ว่ากองทุนหมู่บ้านจะเป็นประโยชน์ต่อหมู่บ้านและจะช่วยแก้ปัญหาในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านได้

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

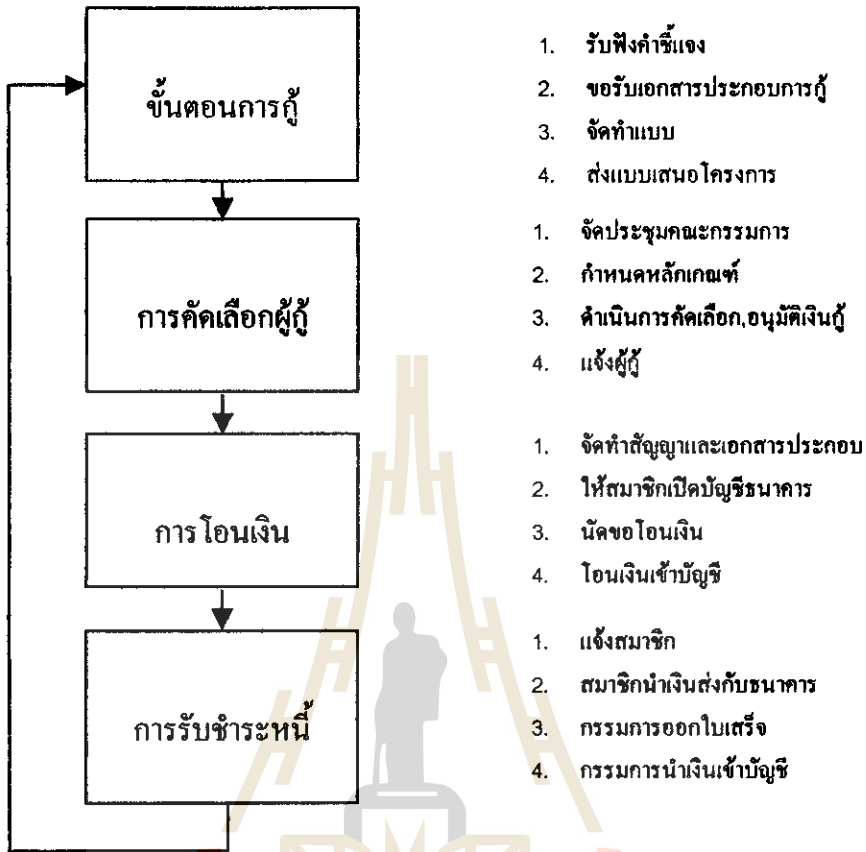
ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านพะเนา หมู่ที่ 1 โดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยการประเมินระดับหมู่บ้าน

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยประเมินระดับหมู่บ้าน พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้าน พบว่า เริ่มแรกก่อนการทำเวทีประชาคมชาวบ้านจำนวนน้อยมากที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ชาวบ้านที่เข้าใจจะเป็นผู้ที่มีความรู้และผู้นำชุมชน หลังจากมีกองทุนหมู่บ้านเกิดขึ้นในหมู่บ้าน ชาวบ้านมีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายมากขึ้น แต่ยังเข้าใจไม่ถูกต้องมากนัก

2) เงิน 1 ล้านบาท กองทุนหมู่บ้านพะเนา หมู่ที่ 1 ได้รับการจัดสรรเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 ผ่านบัญชีเลขที่ 06-4301-20-194551-3 ธนาคารออมสิน สาขานครราชสีมา โดยฝากเป็นบัญชีประเภทออมทรัพย์ จากนั้นคณะกรรมการกองทุน มีการดำเนินงานเกี่ยวกับการที่สมาชิมาขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 4.1 การดำเนินงานของคณะกรรมการเกี่ยวกับการที่สมาชิกขอกู้เงิน

3) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีจำนวน 15 คน เป็นชาย 8 คน หญิง 7 คน โดยคณะกรรมการกองทุนทั้ง 15 คน เป็นบุคคลที่เป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถ ความเสียสละ มีคุณสมบัติครบถ้วนตรงตาม ระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จากการเปิดเวทีประชาคม เพื่อคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2544 มีประชาชนเข้าร่วมเวทีประชาคมทั้งหมด 152 คราวเรือน จากครัวเรือนทั้งหมด 160 ครัวเรือน คิดเป็น 3 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือนที่มีอยู่ทั้งหมด

4) การเตรียมความพร้อม การสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ชาวบ้าน จากการสัมภาษณ์สมาชิกในหมู่บ้านและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พบว่า มีการเตรียมความพร้อม และการสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ชาวบ้าน โดยเทศบาลตำบลจ้อหอ ด้วยการประชุมชี้แจงให้ผู้นำในแต่ละชุมชนภายในหมู่บ้านทราบเกี่ยวกับการจัดเวทีประชาคมและเงื่อนไขต่าง ๆ ตามระเบียบที่ภาครัฐกำหนดไว้

5) การประชาสัมพันธ์ ก่อนที่โครงการกองทุนหมู่บ้านจะเริ่มดำเนินการ ชาวบ้านพะเนาวัล บางส่วนได้ทราบข้อมูล ข่าวสาร เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านจากการติดตามข่าวสารทางสื่อมวลชน ทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ เนื้อหาสาระที่ได้รับทราบเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ ระหว่างที่เริ่มดำเนินการ ชาวบ้านบางส่วนได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน โดยทางเทศบาลตำบลจอกหอจัดประชุมผู้นำชุมชนทั้ง 5 ชุมชนในหมู่บ้าน เพื่อให้ผู้นำชุมชนนำความรู้ที่ได้รับไปประชาสัมพันธ์ต่อให้กับสมาชิกในชุมชนของตนทราบ เนื้อหาสาระที่ได้รับเป็นเรื่องเกี่ยวกับการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน การจัดทำระเบียบกองทุน การดำเนินการเกี่ยวกับกองทุน บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ และการขอกู้เงินกองทุน อย่างไรก็ตาม การรับรู้เรื่องเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านมีเพียงชาวบ้านส่วนน้อยเท่านั้นที่ได้รับรู้ ได้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านเท่านั้น

6) เงินทุนสะสมอื่นๆ ของหมู่บ้าน มีดังนี้

1. กลุ่ม อสม. ทำกิจกรรมเกี่ยวกับสาธารณสุขในหมู่บ้าน มีจำนวนสมาชิก 22 คน จัดตั้งขึ้นเมื่อ 1 มีนาคม 2532 มีเงินทุนสะสม 7,000 บาท
2. กลุ่มพัฒนาชุมชน หมู่ที่ 1 ทำกิจกรรมเกี่ยวกับทำความสะอาดหมู่บ้านและทำกิจกรรมในวันสำคัญ มีจำนวนสมาชิก 30 คน จัดตั้งขึ้นเมื่อ 1 มกราคม 2542 มีเงินทุนสะสม 1,400 บาท
3. กลุ่มออมทรัพย์สังกะ ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการออมทรัพย์รายเดือน มีจำนวนสมาชิก 100 คน จัดตั้งขึ้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2544 มีเงินทุนสะสม 10,000 บาท

7) บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านพะเนาวัล หมู่ที่ 1 ชื่อ น.ส. นวรัตน์ กล้าจอกหอ เพศ หญิง อายุ 24 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาเทคโนโลยีโทรคมนาคม คณะวิศวกรรมศาสตร์ จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีภูมิลำเนาอยู่บ้านพะเนาวัล หมู่ที่ 1 ตำบลจอกหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีความสามารถพิเศษด้านคอมพิวเตอร์

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยประเมินระดับหมู่บ้าน พบว่า

1) การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน มีการจัดทำโดยคณะกรรมการทั้ง 15 คน ร่วมกันร่างกฎระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน โดยมีพัฒนาการอำเภอเมืองนครราชสีมา และเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลจอกหอ ให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาให้ จากนั้นนำร่างที่ทำขึ้นชี้แจงให้สมาชิกในหมู่บ้านทราบ เพื่อขอความคิดเห็น และปรับปรุงแก้ไข ตามความต้องการของสมาชิกส่วนใหญ่

สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดทำระเบียบ ก็คือ เรื่องของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ มีการถกปัญหากันว่าควรจะเป็นเท่าไรจึงจะเหมาะสม กรรมการกองทุนจึงมีความเห็นว่าควรจะเป็นอัตราดอกเบี้ยที่เท่ากับการกำหนดอัตราดอกเบี้ยของกองทุนหมู่บ้านของหมู่บ้านใกล้เคียง ในระแวกเดียวกันและมีความเหมาะสมกับสภาพทางเศรษฐกิจของหมู่บ้าน ผลสรุปออกมาจึงได้อัตราดอกเบี้ย ร้อยละ 1 บาท ต่อ เดือน และผ่านความเห็นชอบจากสมาชิกทั้งหมด

2) การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน โดยการขอรับเอกสารการขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง กทบ. 2 แล้วทำการจัดประชุมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพะเนาวัล เพื่อจัดทำเอกสารการขอขึ้นทะเบียน ร่วมกันกรอกแบบ กทบ.2 โดยมีเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลจอหอให้คำแนะนำ จากนั้นจึงเสนอแบบ กทบ. 2 ต่อคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ

ปัญหาของหมู่บ้านพะเนาวัล ในการขอขึ้นทะเบียนนั้นไม่มี เนื่องจากคณะกรรมการเป็นผู้มีความรู้ และมีการศึกษาปัญหาของกองทุนหมู่บ้านของหมู่บ้านใกล้เคียง ที่สามารถขอขึ้นทะเบียนได้แล้ว

3) ระบบบัญชีกองทุน มีการจัดทำบัญชีทั้งหมด โดยนางสุวิรี รักชื่น ตำแหน่งกรรมการฝ่ายทะเบียนของกองทุน ร่วมกับ นางอารีย์ เขียนจอหอ ตำแหน่งเหรัญญิกของกองทุน ในการจัดทำบัญชีแยกเป็น 2 ชุด ตามกิจกรรมของกองทุน คือ กิจกรรมกองทุน 1 ล้านบาท และกิจกรรมเงินออมสมาชิกกองทุน ทุกครั้งที่มีการรับจ่ายเงิน โดยมีสมุดทำบัญชี ดังต่อไปนี้

1. สมุดบัญชีรายรับเงินกองทุน 1 ล้านบาท
2. สมุดบัญชีรายจ่ายเงินกองทุน 1 ล้านบาท
3. ทะเบียนคุมลูกหนี้รายตัว
4. สมุดบัญชีรายรับเงินฝากตั้งจะ
5. สมุดบัญชีรายจ่าย
6. ทะเบียนคุมเงินฝากตั้งจะรายตัว

4) การรับสมาชิก ผู้ที่ยื่นขอสมัครเป็นสมาชิกของกองทุน ต้องมีคุณสมบัติตรงตามที่ระบุไว้ในระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน โดยยื่นความจำนงค์ต่อคณะกรรมการกองทุนได้เดือนละ 1 ครั้ง จากนั้นคณะกรรมการจะพิจารณารับเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านด้วยความชอบธรรม กองทุนหมู่บ้านพะเนาวัลเริ่มรับสมาชิกหลังจากมีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ค่าธรรมเนียมในการสมัคร 50 บาท โดยสมาชิกต้องชำระเมื่อได้รับการพิจารณาเข้า

เป็นสมาชิก ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านพะเนาว์ หมู่ที่ 1 มีสมาชิกทั้ง 149 คน แยกเป็น ชาย 52 คน หญิง 97 คน

5) การหมดสภาพสมาชิก นอกจากขาดจากสมาชิกภาพ ตามที่ระบุไว้ในระเบียบของกองทุนหมู่บ้านพะเนาว์แล้ว คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะพิจารณาจากการขาดส่งเงินฝากสัปดาห์ติดต่อกัน 4 เดือน โดยถ้าขาดการส่ง จะมีการติดตามสอบถามเหตุผล และจะพิจารณาดัดการเป็นสมาชิกของกองทุน

6) การทำทะเบียนสมาชิก จะมีการจัดทำ โดยนางสุวรรี รักชื่น ตำแหน่งกรรมการฝ่ายทะเบียนของกองทุน โดยพิจารณาจากลำดับการรับเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน ปัญหา คือ ในการที่สมาชิกบางคนพ้นสภาพการเป็นสมาชิกแล้วต้องการกลับมาเป็นสมาชิกใหม่ ทำให้มีปัญหาในการลำดับเลขที่สมาชิก

7) ขั้นตอนการขอกู้ เมื่อได้รับการจัดสรรเงินกองทุน 1 ล้านบาท เข้าบัญชีของกองทุนแล้ว มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งเป็นตัวแทนจากแต่ละชุมชนฯ ละ 3 ท่าน ช่วยกันทำความเข้าใจแก่สมาชิกของกองทุนในชุมชนของตนเอง เรื่องการกู้เงิน เตรียมความพร้อมต่าง ๆ เช่น คำขอกู้ สัญญาเงินกู้ สัญญาค้ำประกัน เป็นต้น

2. สมาชิกเขียนคำขอกู้เงินตามแบบคำขอกู้เงินที่กองทุนกำหนดไว้ แล้วส่งให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านประชุมพิจารณาคำขอกู้เงินของสมาชิก เพื่อพิจารณาอนุมัติเงินกู้ให้สมาชิก

4. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน แจ้งให้สมาชิกผู้ได้รับอนุมัติเงินกู้ให้ทราบ เพื่อทำสัญญาเงินกู้และสัญญาค้ำประกัน

5. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแจ้งธนาคาร เพื่อส่งจ่ายเงินกู้ และโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้

6. ผู้กู้ทำการถอนเงินมาลงทุนประกอบอาชีพต่าง ๆ ตามความถนัดของผู้กู้

7. ผู้กู้นำเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยมาชำระคืนกองทุนหมู่บ้าน ตามสัญญาที่ทำไว้ ซึ่งอาจจะเป็นรอบ 3 เดือน 6 เดือน หรือ 1 ปี

8. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทำบัญชีงบดุลเมื่อสิ้นปี และนำผลกำไรที่ได้มาทำการจัดสรรผลประโยชน์ตามที่ระบุไว้ในระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน

8) การคัดเลือกผู้กู้ คณะกรรมการจะพิจารณาตามความยากจนของผู้กู้ ความจำเป็น ความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัดคอดออม ความเป็นผู้ด้อยโอกาส ลำดับของการเข้าเป็นสมาชิก ความเหมาะสมของอาชีพ และการให้ความช่วยเหลือสังคมของสมาชิก

ปัญหาในการคัดเลือกผู้กู้ คือ การที่ผู้กู้ยื่นคำขอกู้มีจำนวนหลายราย ทำให้เงินที่ได้รับการจัดสรรกองทุน 1 ล้านบาท ไม่เพียงพอถ้ามีการอนุมัติตามวงเงินที่ยื่นขอกู้ คณะกรรมการจึงมีความคิดเห็น ให้ลดวงเงินกู้ตามความเหมาะสมกับโครงการที่ยื่นขอกู้และความสามารถในการดำเนินกิจการตามโครงการที่ยื่นขอกู้ของผู้กู้

9) การโอนเงินให้ผู้กู้ คณะกรรมการจะส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืม ตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ ให้ธนาคารทราบ จากนั้นธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าในบัญชีผู้กู้ตามคำสั่งและเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน

10) การรับชำระหนี้ คณะกรรมการกองทุนมีแบบการชำระคืนเงินกู้ คิดเป็นเงินต้น ดอกเบี้ย และจำนวนที่ผู้กู้แต่ละรายต้องชำระแต่ละงวด แจ้งให้สมาชิกผู้กู้ทราบล่วงหน้า 1 เดือน จากนั้นคณะกรรมการที่รับผิดชอบการชำระคืนจะรับชำระคืนเงินกู้ตามลำดับการอนุมัติเงินกู้ แล้วนำเงินที่ผู้กู้ชำระคืน นำฝากยังธนาคารเพื่อเข้าบัญชีของกองทุนหมู่บ้านต่อไป

11) การส่งเสริมการใช้เงินกู้ กองทุนหมู่บ้านพะเนา ยังไม่มีการส่งเสริมการใช้เงินกู้ เนื่องจากสมาชิกผู้กู้ส่วนใหญ่ จะนำเงินไปลงทุนในการประกอบอาชีพเดิม หรือนำเงินไปต่อยอดอาชีพ ซึ่งเป็นอาชีพเกษตรกรรมและค้าขาย และขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบทางด้านนี้ ไม่มีผู้ที่มีความรู้ มาให้คำแนะนำและส่งเสริมตลาด

12) การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ กองทุนหมู่บ้านพะเนายังไม่มีการแนะนำวิธีการทำธุรกิจให้แก่ผู้กู้ เนื่องจากขาดผู้มีความรู้และประสบการณ์

13) การช่วยหาตลาด กองทุนหมู่บ้านพะเนายังไม่มีการช่วยหาตลาดให้แก่ผู้กู้ เนื่องจากส่วนใหญ่ผู้กู้นำเงินไปใช้ต่อยอดอาชีพเดิมของตนเอง ซึ่งมีตลาดรองรับอยู่แล้ว

14) การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้ โดยกองทุนหมู่บ้าน จะแบ่งหน้าที่ให้คณะกรรมการของแต่ละชุมชนร่วมกันตรวจสอบ การใช้จ่ายเงินกู้ของสมาชิกผู้กู้ ภายในชุมชนของตนเอง เมื่อพบปัญหาจึงนำมาเสนอและร่วมกันแก้ไขในการประชุมคณะกรรมการกองทุนทั้งหมด

15) การจัดสรรผลประโยชน์ กองทุนหมู่บ้านพะเนา มีการจัดสรรผลประโยชน์ ดังต่อไปนี้

1. เป็นเงินปันผลค่าหุ้น ในอัตราร้อยละ 5
2. เป็นเงินประกันความเสี่ยง ในอัตราร้อยละ 20
3. เป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้กู้ ในอัตราร้อยละ 5

4. เป็นเงินค่าตอบแทนแก่คณะกรรมการ ในอัตราร้อยละ 20
5. เป็นทุนการศึกษาและพัฒนาอาชีพของประชาชนในหมู่บ้าน ในอัตรา ร้อยละ 5
6. เป็นทุนเพื่อสมทบกองทุน ในอัตราร้อยละ 20
7. เป็นทุนเพื่อจัดสวัสดิการแก่สมาชิก ในอัตราร้อยละ 20
8. เป็นทุนเพื่อสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน ในอัตราร้อยละ 5
9. อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร ในอัตราร้อยละ 10

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยประเมินระดับหมู่บ้าน พบว่า

1) จำนวนสมาชิกกองทุน กองทุนหมู่บ้านพะเนาว์ หมู่ที่ 1 เริ่มก่อตั้งมีจำนวนสมาชิกของกองทุนทั้งหมด 82 คน จำนวนสมาชิกกองทุนเพิ่มขึ้นทุกเดือน เนื่องจากมีความมั่นใจในการบริหารงานกองทุนของคณะกรรมการกองทุน และมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านมากขึ้น ปัจจุบันกองทุนมีสมาชิกกองทุน ทั้งหมด 149 คน แยกเป็น ชาย 52 คน หญิง 97 คน

2) จำนวนผู้ได้เงินกู้ หลังจากได้รับการจัดสรรเงินกองทุน 1 ล้านบาท แล้ว คณะกรรมการกองทุนได้มีการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ 1 ครั้ง โดยจากจำนวนผู้ยื่นขอเงินกู้กับกองทุนทั้งหมด 104 ราย ทางคณะกรรมการได้พิจารณาอนุมัติเงินกู้ทั้งหมด 103 ราย โดยรายที่ไม่ได้รับการอนุมัติวงเงินกู้ นั้น เนื่องจากเป็นผู้ที่คณะกรรมการพิจารณาว่าถ้าอนุมัติให้เงินกู้แล้ว มีอัตราเสี่ยงต่อการเกิดหนี้สูญสูง

ปัจจุบันจำนวนผู้กู้เงินทั้งหมด ได้นำเงินไปดำเนินการประกอบอาชีพ ดังต่อไปนี้

1. ด้านการเกษตร	จำนวน 6 ราย
2. การพัฒนาอาชีพ	จำนวน 65 ราย
3. ด้านการค้าขาย	จำนวน 32 ราย

3) ยอดเงินที่ให้ผู้กู้ หลังจากได้รับการจัดสรรเงินกองทุน 1 ล้านบาท คณะกรรมการกองทุนได้ทำการจากการอนุมัติเงินกู้ทั้งหมด จำนวน 965,000 บาท จำแนกตามการอนุมัติตามคำขอกู้ของสมาชิก ดังต่อไปนี้

1. ด้านการเกษตร	รวมเงินกู้ 55,000 บาท
2. การพัฒนาอาชีพ	รวมเงินกู้ 605,000 บาท
3. ด้านการค้าขาย	รวมเงินกู้ 305,000 บาท

4) จำนวนผู้ชำระคืนตามกำหนด ครบตามจำนวนของผู้กู้ ปัจจุบัน สมาชิกชำระคืนเงินกู้แล้ว จำนวน 71 ราย ที่เหลืออยู่ในขั้นตอนการติดตามการชำระคืนของคณะกรรมการ

5) ยอดเงินที่มีการชำระคืน เงินต้น 200,848 บาท เงินที่ได้จากดอกเบี้ย 6,652 บาท เงินค่าปรับ – บาท เงินต้นกรณีอนุมัติการขอกู้ฉุกเฉิน 32,000 บาท ดอกเบี้ยจากเงินกู้ฉุกเฉิน 90 บาท

6) กองทุนสะสม

- เงินฝากสัจจะ ปัจจุบันคงเหลือจำนวน 8,454.79 บาท ได้มาจากสมาชิกกองทุนจำนวน 149 คน คนละ 50 บาท ต่อ เดือน เก็บโดยคณะกรรมการซึ่งเป็นตัวแทนจากแต่ละชุมชน โดยจะนำฝากธนาคารออมสิน สาขานครราชสีมา บัญชีเลขที่ 06-4301-20-194552-2 โดยฝากเป็นบัญชีประเภทออมทรัพย์ ทุกเดือน
- เงินค่าสมัคร ปัจจุบันคงเหลือ 2,000 บาท ได้มาจากค่าสมัครสเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน คนละ 50 บาท โดยนำมาใช้จ่ายเป็นค่าดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุน เช่น ค่าถ่ายเอกสาร พิมพ์งาน ค่าน้ำมันรถ ค่าพิมพ์ต่าง ๆ เป็นต้น
- เงินค่าหุ้น ปัจจุบัน คงเหลือ 7,450 บาท ได้มาจากการซื้อหุ้นของสมาชิกกองทุน ในราคาหุ้นละ 10 บาท โดยสมาชิกแรกเข้าเป็นครั้งแรก จะต้องถือหุ้นอย่างน้อย 5 หุ้น แต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

โดยเงินทุนสะสมของหมู่บ้านนี้ ได้มีการอนุมัติให้สมาชิกกู้ในกรณีการกู้ฉุกเฉิน จำนวน 37 ราย เป็นจำนวนเงิน 62,000 บาท โดยเงินต้นและดอกเบี้ยที่ได้ จะนำมาหมุนเวียนให้สมาชิกรายอื่นต่อไป เงินสะสมที่ให้กู้กรณีฉุกเฉิน 30,000 บาท เงินที่ได้จากดอกเบี้ยการปล่อยกู้ฉุกเฉิน 600 บาท ดอกเบี้ยจากธนาคาร 4.79 บาท

7) การใช้เงินตามวัตถุประสงค์ จำแนกตามแต่ละด้านได้ดังนี้

- ด้านการเกษตร ตามวัตถุประสงค์ 5 ราย ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ 1 ราย
- ด้านการพัฒนาอาชีพ ตามวัตถุประสงค์ 41 ราย ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ 24 ราย
- ด้านการค้าขาย ตามวัตถุประสงค์ 20 ราย ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ 12 ราย

ผู้ที่ไม่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ยื่นขอกู้ เนื่องจากเป็น การเขียนโครงการเพื่อให้ได้รับการอนุมัติเงินกู้เท่านั้น ต้องการนำเงินกู้จากกองทุนหมู่บ้านไปใช้

ชำระคืนเงินกู้จากสถาบันการเงินอื่น ๆ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารเพื่อประชาชน และเงินกู้ยืมระบบอื่น ๆ

8) ทักษะคติของชุมชนต่อกองทุน ชาวบ้านพะเนาวัล มีทัศนคติต่อคณะกรรมการกองทุน โดยมีความเห็นว่ามีการทำงานด้วยความซื่อสัตย์ มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนจากพฤติกรรมการทำงานกองทุนที่ผ่านมา มีการบันทึกค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของกองทุนทุกครั้งที่มีการใช้จ่ายเกี่ยวกับกองทุน การรับเงินฝากตั้งจะจากสมาชิกกองทุน โดยทำการบันทึกในสมุดตั้งจะของกองทุนและสมุดตั้งจะของสมาชิกและนำเงินไปฝากธนาคารทุกเดือน แล้วแจ้งให้สมาชิกทราบ การพิจารณาเงินกู้ให้กับสมาชิก โดยคำนึงถึงคุณสมบัติด้านต่าง ๆ ของสมาชิก

แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีสมาชิกส่วนหนึ่งมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อคณะกรรมการกองทุน โดยไม่พอใจคณะกรรมการกองทุนในเรื่องการปล่อยกู้ จากการที่ได้รับการอนุมัติวงเงินกุน้อยกว่าที่ตนเสนอออกไป ซึ่งทางคณะกรรมการได้ดำเนินการชี้แจง ทำความเข้าใจแก่สมาชิกกลุ่มนี้เรียบร้อยแล้ว

9) ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน สามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

1. ชาวบ้านที่เป็นสมาชิกผู้กู้เงินของกองทุนหมู่บ้านบางกลุ่ม มีเงินทุนในการประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้
2. ชาวบ้านในแต่ละชุมชนมีการติดต่อ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความสามัคคีระหว่างแต่ละชุมชนมากขึ้น
3. จากการดำเนินงานด้านการบริหารและจัดการกองทุนหมู่บ้าน ของคณะกรรมการ มีความโปร่งใส สมาชิกรับทราบการดำเนินงาน ทำให้มีการสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเพิ่มขึ้นทุกเดือน

2.2 ผลการประเมินหน่วยการประเมินระดับบุคคล (ผู้กู้)

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยประเมินระดับบุคคล(ผู้กู้) พบว่า

1) อาชีพเดิม จากการสัมภาษณ์ผู้กู้รายกรณี พบว่า ผู้กู้ส่วนใหญ่มีอาชีพเดิม มีทั้งด้านเกษตรกรรม การค้าขายและการบริการ เช่น การทำนา ปลูกผัก เลี้ยงปลา ขายขนมหวาน ขายดอกไม้ รับจ้างซัก-รีด เป็นต้น

2) สมาชิกในครอบครัว ผู้กู้ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขนาดเล็ก ประกอบไปด้วย พ่อ แม่ ลูก ซึ่งมีจำนวนประมาณ ไม่เกิน 5 คน

3) สภาพการอยู่อาศัย ผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 พวก คือ มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง และ ไม่มีที่อยู่อาศัยต้องเช่าบ้านอยู่

4) รายได้ของครอบครัว จากการสัมภาษณ์ พบว่า ครอบครัวของผู้ที่มีรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยใกล้เคียงกับรายจ่ายของครอบครัว

5) หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงินกองทุน ผู้กู้ส่วนใหญ่จะตกเป็นหนี้จากสถาบันการเงินต่าง ๆ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารประชาชน และเงินกู้ในระบบอื่น ๆ

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยประเมินระดับบุคคล (ผู้กู้) พบว่า

1) จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ มีจำนวน 5,000 บาท 10,000 บาท 15,000 บาท และ 20,000 บาท

2) จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ เนื่องจากผู้กู้เงินนำเงินไปใช้ในการประกอบอาชีพเดิมหรือใช้ในการต่อยอดอาชีพเดิม ดังนั้น เงินลงทุนในการประกอบอาชีพส่วนใหญ่ จะเป็นเงินนอกเหนือจากเงินกู้ โดยจะเป็นเงินลงทุนส่วนตัวของผู้กู้และครอบครัว เงินกู้จากสถาบันทางการเงินอื่น ๆ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารประชาชน และเงินกู้ในระบบอื่น ๆ

3) วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ ส่วนใหญ่แล้วผู้กู้เงินจากกองทุนจะยื่นของกู้โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการขอกู้เพื่อการพัฒนาอาชีพเดิมของผู้กู้ เช่น การซื้อวัสดุ อุปกรณ์ การจัดซื้อเมล็ดพันธุ์ เป็นต้น

4) สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ สรุปลงในแต่ละด้าน ได้ดังนี้

- ด้านการทำเกษตรกรรม จะมีสถานที่ในการทำเกษตรทั้งที่อยู่ในพื้นที่ของหมู่บ้านตนเองและในพื้นที่ของหมู่บ้านใกล้เคียง วัสดุ อุปกรณ์และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ จะเป็นวัสดุ อุปกรณ์ที่มีความทันสมัยพอสมควร เช่น รถไถนาเดินตาม เครื่องสูบน้ำ แต่ยังคงขาดอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้หลายอย่างที่ต่างจากที่อื่น เช่น เครื่องนวดข้าว รถขนข้าว เป็นต้น ด้านพันธุ์พืชต่าง ๆ และพันธุ์ข้าวยังเป็นพันธุ์ที่ไม่ดีเท่าที่ควร มักจะประสบปัญหาผลผลิตทุกปี

- ด้านการค้าขาย จะมีทั้งขายของชำ อาหารตามสั่ง และก๋วยเตี๋ยว โดยใช้สถานที่บริเวณบ้านของผู้กู้เอง และบางส่วนขายที่ตลาดสดในหมู่บ้านใกล้เคียง คือ ตลาดสดเทศบาลตำบลจอหอ และตลาดสดแม่สมบูรณ์ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ มีความเหมาะสมกับขนาดของแต่ละกิจการ

- ด้านงานบริการ สถานที่ในการประกอบกิจการ จะเป็นบริเวณของผู้กู้และครอบครัวเอง โดยวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ขึ้นอยู่กับเงินทุนของแต่ละบุคคล

5) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านพะเนาว์ ที่นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์การขอู้ส่วนใหญ่ จะมีความรู้ในการดำเนินงานตามโครงการที่ยื่นขอู้ก่อนแล้ว แต่ยังขาดทักษะในการแก้ไขปัญหา ในการดำเนินโครงการที่จะทำให้ผลตอบแทนจากโครงการเพิ่มมากขึ้น

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยประเมินระดับบุคคล (ผู้กู้) พบว่า

1) การใช้จ่ายเงินกู้ สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะนำไปใช้ในการซื้อวัสดุ อุปกรณ์หรือจัดหาวัตถุดิบในการดำเนินโครงการตามที่ยื่นขอู้ไว้กับกองทุน รองลงมาคือการนำเงินกู้ไปใช้เป็นเงินหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ และบางส่วนนำเงินกู้ไปใช้ชำระหนี้เดิมของผู้กู้

2) การหาความรู้เพิ่มเติม สมาชิกผู้กู้ส่วนใหญ่มีโอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติมน้อยมาก ส่วนใหญ่การหาความรู้เพิ่มเติมจะเป็นไปตามความสนใจของแต่ละบุคคล เช่น การอ่านหนังสือ การค้นคว้าจากแหล่งต่าง ๆ

3) การหาตลาด จากการสัมภาษณ์ผู้กู้ พบว่า สมาชิกผู้กู้เป็นผู้หาตลาดเอง ไม่มีผู้แนะนำในการหาตลาด โดยการหาตลาดขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความรู้ของผู้กู้เอง

4) การทำบัญชีการใช้จ่ายเงิน สมาชิกผู้กู้ไม่มีการทำบัญชีการใช้จ่ายเงิน สมาชิกผู้กู้บางกลุ่มที่มีการทำบัญชี จะเป็นการทำตามความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกผู้กู้เอง

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยประเมินระดับบุคคล (ผู้กู้) พบว่า

1) ผลโดยตรงที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้ ผู้กู้มีรายได้จากการนำเงินกู้ไปลงทุนเป็นต้นทุน และผู้กู้บางส่วนที่นำเงินกู้ไปใช้ในการพัฒนาอาชีพ นำเงินกู้ที่ได้ไปซื้อวัสดุ อุปกรณ์ และวัตถุดิบใหม่ เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ

2) ผลทางอ้อมที่ได้จากการใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้ ผู้กู้มีเงินทุนในการประกอบอาชีพ ทำให้เกิดประสบการณ์ในการดำเนินกิจการเพิ่มมากขึ้น ผู้กู้บางรายได้รับการยอมรับจากคนในหมู่บ้านมากขึ้น

3. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากกองทุนหมู่บ้านพะเนาว์ หมู่ที่ 1

ทางตรง	1. สร้างงาน สร้างรายได้และพัฒนาอาชีพให้กับชาวบ้าน
	2. เกิดการจ้างงานภายในหมู่บ้าน
ทางอ้อม	1. เกิดเครือข่ายคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน สร้างทักษะและความสามารถในการบริหารโครงการร่วมกัน

2. เกิดเครือข่ายกลุ่มอาชีพเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน
3. มีการบริหารจัดการเงินกองทุน 1 ล้านบาท เพื่อให้เกิดการหมุนเวียนเงินภายในหมู่บ้าน

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พบว่า

- 1) การเกิดกองทุน พบว่า ทำให้เกิดทุนหมุนเวียนขึ้นภายในหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ให้แก่สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน
- 2) ระบบบริหารกองทุน พบว่า คณะกรรมการเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการบริหารและจัดการกองทุนได้ดี สามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนได้ดี เป็นที่ยอมรับของสมาชิกกองทุน
- 3) การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า คณะกรรมการกองทุนและสมาชิกผู้กู้ยังไม่มีความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และยังไม่สามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นการอยู่อย่างเพียงพอมาปรับใช้ในการดำเนินกิจการของผู้กู้และการบริหารกองทุนได้
- 4) การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า กองทุนหมู่บ้านยังไม่ได้สร้างศักยภาพและป้องกันไม่ให้อาชีพตกเป็นเหยื่อหรือเป็นทางทางเศรษฐกิจและสังคมนายทุนได้เลย ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังคงไม่เข้าใจหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้าน การชำระคืนเงินกู้ยังคงเป็นภาระหนักของคณะกรรมการ สมาชิกยังขาดการใช้กองทุนหมู่บ้านไปในทางที่ถูกต้อง และยังมีการกู้เงินจากแหล่งเงินทุนอื่น ๆ อยู่
- 5) การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า จำนวนประชากรที่เพิ่มสูงขึ้นของชาวบ้านพะเนา เนื่องจากความเจริญในด้านต่าง ๆ ทำให้ความสามัคคี การช่วยเหลือซึ่งกันและกันลดน้อยลงไปกว่าในอดีต เป็นความสามัคคีของคนกลุ่มเล็ก ๆ การที่หมู่บ้านไม่มีกองทุนเดิมภายในหมู่บ้าน และการที่สมาชิกในหมู่บ้านที่มีการศึกษาสูงส่วนใหญ่จะทำงานนอกหมู่บ้าน ส่งผลให้หมู่บ้านมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งน้อย

4.2 การเกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า กองทุนหมู่บ้านพะเนา ได้มีการดำเนินงานและสามารถปล่อยกู้ให้กับสมาชิก ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้และพึ่งพาตนเอง ของคนในหมู่บ้าน ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาบริหารควบคู่กับการบริหารที่เป็นระบบของทางราชการที่เข้ามาช่วยเหลือ โดยเริ่มจากการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน การรับสมาชิกกองทุน การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน และระบบบัญชีต่าง ๆ เพื่อ

ให้สอดคล้องกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านพะเนาว์ เพื่อให้กองทุนหมู่บ้านพะเนาว์มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

การสร้างเครือข่ายของชุมชน ผ่านคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดเวทีเสวนากลุ่มระดับหมู่บ้านและระดับตำบล การจัดเวทีประชาคมหมู่บ้านและระดับตำบล เพื่อให้คณะกรรมการ สมาชิกกองทุนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา

กระบวนการเรียนรู้ เพื่อการพึ่งตนเองของคณะกรรมการกองทุนจากการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านเป็นผลสืบเนื่องจากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้น ทำให้เกิดการพัฒนาความคิด สร้างกลุ่มผู้นำขึ้นภายในหมู่บ้าน ทำให้คณะกรรมการกองทุนได้รับประสบการณ์ คือ

1. ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่เคยรู้มาก่อน รวมทั้งการทำงานที่เป็นระบบเป็นขั้นตอน
2. ได้ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นและร่วมกันแก้ไขปัญห เช่น ปัญหาการจัดตั้งกองทุน
3. ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งกันและกัน จากคณะกรรมการกองทุนด้วยกันกับชาวบ้าน กับสมาชิกกองทุน หรือกับข้าราชการของอำเภอ
4. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่มากขึ้น เนื่องจากมีการแบ่งหน้าที่กับปฏิบัติ
5. มีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออกมากขึ้น จากการจัดเวทีประชาคม การเสวนากลุ่ม ทั้งที่คณะกรรมการกองทุนจัด บัณฑิตกองทุนจัดและทางอำเภอจัด
6. ได้รู้จัก ลักษณะนิสัยใจคอ ความแตกต่างระหว่างบุคคลมากขึ้น

4.3 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ ตามข้อ 4.1

พบว่า

4.3.1 ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

1) ความพร้อมเกี่ยวกับบริบทชุมชน ระบบนิเวศน์ สภาพเศรษฐกิจและสังคม วัฒนธรรมประเพณี โครงสร้างพื้นฐาน ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น โครงการพัฒนาที่ผ่านมา ความเข้มแข็งของชุมชน ทำให้ทราบโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้านว่าอยู่ในระดับที่สามารถจัดตั้งกองทุนได้

2) การมีนโยบาย ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ เป็นแนวทางในการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุน การจัดทำระเบียบกองทุน และการดำเนินงานกองทุนให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

3) การประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ชาวบ้านได้รับทราบเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านที่รัฐบาลจัดทำขึ้น เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานราก โดยการประชาสัมพันธ์ของบ้านพะเนาว์ จะอาศัยการชี้แจง ทำความเข้าใจของผู้นำชุมชน ต่อไปยังสมาชิกของชุมชน

4) คณะอนุกรรมการระดับอำเภอ สร้างกระบวนการเรียนรู้ การเตรียมความพร้อม ให้คำแนะนำ การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และการดำเนินงานบริหารกองทุน การสร้างจิตสำนึกของชาวบ้าน

5) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นผู้ดำเนินงานในการขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้าน มีหน้าที่บริหารงานกองทุน ให้เกิดประสิทธิภาพ และทำงานด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม

6) การที่บัณฑิตเข้ามาช่วยในการประชาสัมพันธ์ การจัดประชุมและการจัดเสวนา เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ และประสบการณ์

7) การที่สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน นำเงินที่ได้รับการอนุมัติไปใช้ในการประกอบอาชีพ ตรงตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้เงิน ทำให้เกิดการใช้จ่ายเงินตรงตามที่รัฐบาลกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย เกิดการหมุนเวียนเงินภายในหมู่บ้าน สร้างรายได้ให้กับผู้กู้อย่างแท้จริง

8) ด้านการดำเนินงานกองทุน มีการจัดทำบัญชีกองทุน เพื่อให้ทราบผลการดำเนินงาน และมีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสถาบันการเงินอื่น ๆ

4.3.2 ปัจจัยด้านลบ พบดังนี้

1) ชาวบ้านไม่ค่อยให้ความสนใจ กับการสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จากการมีระยะเวลาในการชำระหนี้ เพียง 1 ปี และเงินที่ได้มาไม่เพียงพอในการประกอบอาชีพที่ต้องใช้เงินลงทุนสูง

2) การที่ชาวบ้านไม่เชื่อมั่นในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน และไม่เห็นประโยชน์ที่ต้องกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน จึงไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิก

3) การที่ชาวบ้านไม่สามารถรวมกลุ่มองค์กร/สร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ จากการที่ต้องทำมาหากินไม่มีเวลาในการรวมกลุ่ม

4) ในการจัดเสวนากลุ่ม การทำเวทีประชาคม สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ให้ความสนใจในการเข้าร่วมและส่งตัวแทนคนเดิมมาเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง

5) จากการที่ต้องหาจำนวนสมาชิกให้ครบตามที่กำหนดจึงจะสามารถตั้งกองทุนได้และจากการที่ไม่มีคนมาสมัครเป็นสมาชิก กรรมการจึงต้องของซื้อชาวบ้านใส่ลงในรายชื่อสมาชิกกองทุน ทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกกลุ่มนี้

4.4แนวทางที่จะช่วยส่งเสริมให้กองทุนหมู่บ้านพะเนา หมู่ที่ 1 เกิดการพัฒนาหมู่บ้านที่เหมาะสม พบว่า ต้องทำความเข้าใจและชี้แจงให้ชาวบ้าน เข้าใจถึงหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้าน เพื่อการเข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนมากขึ้น และต้องสร้างจิตสำนึกให้สมาชิกของกองทุน

ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตน เต็มใจปฏิบัติตามหน้าที่อย่างเต็มที่ ทั้งด้านการส่งเงินฝากตั้งจะ
และการชำระคืนเงินกู้ กองทุนหมู่บ้านจึงจะมีความยั่งยืนและเกิดเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน
อย่างแท้จริง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพะเนาว์ หมู่ที่ 1 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. สรุป

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านพะเนาว์ หมู่ที่ 1 สรุปได้ว่า เมื่อมองจากภาพรวมของปัจจัยหลาย ๆ ด้าน จะเห็นว่ากองทุนมีการเตรียมความพร้อมอยู่ในขั้นดี แม้ในช่วงแรกจะมีปัญหาด้านการคัดสรรคณะกรรมการ กระบวนการที่สำคัญมีการจัดทำร่วมกันระหว่างสมาชิกกองทุน การดำเนินงานของคณะกรรมการได้รับความไว้วางใจจากสมาชิก ผลการดำเนินงานกองทุนทำให้สมาชิกกองทุนมีเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน เพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ให้แก่สมาชิกผู้กู้บางส่วน แต่สมาชิกยังไม่เกิดการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง อยู่อย่างเศรษฐกิจพอเพียง ยังขาดการใช้เงินกู้จากกองทุนไปในทางถูกต้อง และกองทุนหมู่บ้าน ยังไม่สามารถสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งให้แก่หมู่บ้านได้อย่างเป็นรูปธรรม ด้านการเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ นั้น กองทุนหมู่บ้านทำให้เกิดทั้งเครือข่ายการเรียนรู้ของคณะกรรมการและของสมาชิกผู้กู้ในกลุ่มอาชีพเดียวกัน ปัจจัยด้านบวกที่ส่งเสริมกระบวนการดำเนินการกองทุน ได้แก่ ความพร้อมเกี่ยวกับบริบทชุมชนของหมู่บ้าน ระเบียบนโยบายต่าง ๆ ของภาครัฐที่กำหนดไว้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ การประชาสัมพันธ์ ความรู้ความสามารถของคณะกรรมการ การดำเนินงานกองทุนที่ดีและการใช้เงินกู้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ยื่นขอู้ ปัจจัยด้านลบที่จะเป็นตัวขัดขวางกระบวนการดำเนินงานของกองทุน ได้แก่ ความไม่เข้าใจหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้าน ระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้ที่สั้นเพียง 1 ปี การไม่ให้ความร่วมมือในการเสวนากลุ่มและการเข้าร่วมเวทีประชาคมของชาวบ้าน ดังนั้นแนวทางที่จะช่วยให้กองทุนหมู่บ้านพะเนาว์ หมู่ที่ 1 เกิดการพัฒนาต่อไปในอนาคต จึงต้องทำความเข้าใจและชี้แจงให้ชาวบ้านเข้าใจถึงหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้าน เพื่อการเข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนมากขึ้น และต้องสร้างจิตสำนึกให้สมาชิกของกองทุนตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตน เต็มใจปฏิบัติตามหน้าที่อย่างเต็มใจ ทั้งด้านการส่งเงินฝากตั้งจะและการชำระคืนเงินกู้ กองทุนหมู่บ้านจึงจะมีความยั่งยืนและเกิดเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้านอย่างแท้จริง

2. อภิปรายผล

2.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านพะเนาไว้ ได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อ 1 การเกิดกองทุนบ้านพะเนาไว้ หมู่ที่ 1 เกิดจากความร่วมมือของชาวบ้านพะเนาไว้และผู้นำในแต่ละชุมชน และการช่วยเหลือของภาครัฐ และมีแนวโน้มที่กองทุนจะมีสมาชิกมากขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อ 2 การมีระบบบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้านพะเนาไว้ มีการจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน มีคณะกรรมการกองทุนทำหน้าที่บริหารงานกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่การทำงานตามความรู้ ความสามารถของแต่ละคน

วัตถุประสงค์ข้อ 3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง กองทุนหมู่บ้านพะเนาไว้ ยังไม่ค่อยมีโอกาสนำคนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างกันมากนัก ทำให้ยังไม่ถึงขั้นการพึ่งพาตนเองได้ ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอกและภาครัฐอยู่

วัตถุประสงค์ข้อ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม สมาชิกกองทุนยังไม่มีมารวมตัวกันตั้งเป็นกลุ่มอาชีพ เนื่องจากต้องทำมาหากิน ไม่มีเวลาว่างร่วมกัน

วัตถุประสงค์ข้อ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น สมาชิกของกองทุนมีความร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคี ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกันบางกลุ่มเท่านั้น ประกอบกับสมาชิกที่มีการศึกษาสูงและมีความรู้จะไปทำงานนอกหมู่บ้าน ทำให้หมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็งน้อย

2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ ได้แก่

2.2.1 ปัจจัยด้านบวก

- 1) การมีความพร้อมเกี่ยวกับบริบทของหมู่บ้าน เป็นโครงสร้างพื้นฐานในการจัดตั้งกองทุนได้
- 2) การมีระเบียบต่าง ๆ ของภาครัฐ เป็นแนวทางในการปฏิบัติ
- 3) การประชาสัมพันธ์ ทำให้ชาวบ้านบางส่วนรับทราบเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน
- 4) คณะอนุกรรมการระดับอำเภอ ที่คอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำต่างๆ
- 5) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ทำงานด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้
- 6) การที่บัณฑิตกองทุน ช่วยในการประชาสัมพันธ์และการจัดเวทีประชาคมต่างๆ

- 7) การใช้เงินของผู้กู้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ยื่นขอกู้
- 8) การดำเนินงานที่มีระบบ และมีอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าแหล่งเงินกู้อื่น ๆ

2.2.2 ปัจจัยด้านลบ

- 1) ชาวบ้านไม่ค่อยให้ความสนใจสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุน
- 2) ชาวบ้านบางส่วนไม่เชื่อมั่นในการบริหารงานกองทุน
- 3) ชาวบ้านไม่สามารถรวมกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเดียวกันได้
- 4) สมาชิกในหมู่บ้านไม่ค่อยให้ความร่วมมือเข้าการทำเวทีประชาคม
- 5) คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้แหล่งเงินกู้อื่น ๆ ที่มีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

2.3 การเกิดเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนาม ได้พบว่า เกิดการสร้างเครือข่ายของชุมชนผ่านคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและบัณฑิตกองทุน เพื่อให้คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหา ช่วยเสริมประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน ตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน แต่ยังไม่สามารถสร้างเครือข่ายของสมาชิกผู้ประกอบการอาชีพเดียวกันได้

2.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน

ตามทัศนะคติของสมาชิกในชุมชนตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ควรเป็นหมู่บ้านที่มีการรวมกลุ่มของสมาชิกในการทำโครงการที่ก่อให้เกิดรายได้เข้าหมู่บ้าน เช่น การรวมกลุ่มแม่บ้าน การรวมกลุ่มการทำเกษตร การรวมกลุ่มของผู้ประกอบการอาชีพค้าขาย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดตัวชี้วัดความเข้มแข็งต่าง ๆ ตามแบบ บร.2 ต่อไป

2.5 ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

1) ผลโดยตรง (Immediate Result) จากการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านพะเนาว์ หมู่ที่ 1 ที่ผ่านมา สมาชิกที่กู้เงินกองทุนบางกลุ่มได้นำเงินไปใช้ในการดำเนินการ สามารถก่อให้เกิดรายได้และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย

2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้ สามารถนำเงินกู้ไปชำระหนี้จากแหล่งเงินกู้อื่น ๆ ได้ และช่วยเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพของผู้กู้

3) ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) วิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านบางส่วนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ก่อให้เกิดสันติสุขในหมู่บ้าน

3 ข้อเสนอแนะ

3.1 การบริหารจัดการกองทุน

1) การเขียนโครงการที่ไม่ถูกต้องและชัดเจน ควรเขียนโครงการขอกู้เงินอย่างไร จะผ่านการพิจารณาของกรรมการกองทุน ถ้ากรรมการแนะนำบอกวิธีเขียนก็อาจเป็นการชี้แนะ และหาทางช่วยเหลือให้กู้ได้ อาจถูกกล่าวหาว่าไม่เป็นธรรม ดังนั้นคณะกรรมการควรจัดทำตัวอย่าง การเขียนคำขอกู้ไว้ให้สมาชิกศึกษาก่อนการเขียนโครงการจริง

2) ความรู้สึกในทางลบต่อกรรมการบางส่วน ชาวบ้านยังรู้สึกว่ากรรมการจะมี ส่วนได้เสียในเงินกองทุน เนื่องจากชาวบ้านไม่ทราบว่ากรรมการกองทุน ไม่มีโอกาสได้จับเงินเลย หรือทราบแต่ไม่เชื่อ จะทำอะไร ดังนั้นควรให้สมาชิกคัดเลือกบุคคลที่ชาวบ้านให้ความไว้วางใจ มาเป็นผู้ตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน

3) หาตัวคนทำงานได้ยาก หากคนเสียสละที่จะเข้ามาดำเนินการในฐานะกรรมการ กองทุนได้ยาก ยิ่งขั้นตอนการได้มาซึ่งกรรมการยังต้องอาศัยวิธีการขอร้อง อ้อนวอน ผลักดันให้มาร่วมประชุม ดังนั้นควรมีกระตุ้นให้คณะกรรมการอยากทำงานเพื่อกองทุน ด้วยการกำหนดผลตอบแทนที่แน่นอนให้คณะกรรมการที่ทำงาน

4) ขาดการประชาสัมพันธ์จากรัฐบาล การประชาสัมพันธ์จากรัฐบาลกลาง พอทราบ แต่ความเข้าใจโดยละเอียดยังมีไม่พอ การเตรียมประชาชน ทั้งหน่วยราชการ และ ประชาชนชุมชนไม่มีขั้นตอนการเตรียมการที่ชัดเจน เพราะดูเหมือนเร่งรีบอยากได้เงิน ดังนั้น ทาง รัฐบาลควรขยายระยะเวลาในการประชาสัมพันธ์ เนื้อหาให้การประชาสัมพันธ์ที่เพียงพอและชัดเจน

5) ความไม่แน่ใจในเงินกองทุน ชาวบ้านยังคิดว่าการกู้ยืมในระบบอื่น หรือ กองทุนอื่นสะดวกกว่า ดังนั้น ควรมีการชี้แจงให้ชาวบ้านทราบถึงอัตราดอกเบี้ยของกองทุนที่ต่ำกว่า แหล่งเงินกู้อื่น ๆ

6) ชาวบ้านขาดความสนใจกระบวนการทำประชาพิจารณ์ ชาวบ้านไม่ค่อยสนใจ ในระเบียบมากนัก เพราะมุ่งที่จะแสวงหาวิธีการกู้เงินมากกว่า ดังนั้น ควรมีทำความเข้าใจ โดยให้ คณะกรรมการในแต่ละชุมชน ชี้แจงทำความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่การเป็นสมาชิกของกองทุน ให้ สมาชิกในแต่ละชุมชนทราบ

7) ความลังเลใจในผลตอบแทนจากกองทุน การปันผลจากเงินกองทุน 1 ล้านบาทกับการปันผลของกองทุนอื่น ๆ มีความแตกต่างกันจะตัดสินใจอย่างไร ดังนั้น ควรมีทำความเข้าใจโดยให้คณะกรรมการในแต่ละชุมชน ชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการปันผลต่าง ๆ ของกองทุน ให้สมาชิกในแต่ละชุมชนทราบอย่างชัดเจน

8) สมาชิกที่ต้องการกู้เงินกองทุนที่มีฐานะยากจน ไม่สามารถหาผู้ค้ำประกันได้ เนื่องจากผู้ค้ำประกันไม่มั่นใจในความสามารถการชำระคืนเงินกู้แก่กองทุน แนวทางในการแก้ปัญหา คือ ควรมีการทำประชาพิจารณ์เพื่อร่างกฎระเบียบของกองทุนใหม่ที่เอื้อต่อสมาชิกที่มีฐานะยากจน

3.2 การนำเงินกู้ไปพัฒนากิจการอาชีพของสมาชิกกองทุน

1) สมาชิกขาดความรู้และแนวทางในการดำเนินกิจการ ที่จะทำให้เกิดผลตอบแทนที่คุ้มค่า ดังนั้น ทางภาครัฐควรจัดให้มีการอบรมพัฒนาอาชีพ

2) ผู้ขาดโอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนจะอาศัยความรู้ในการประกอบกิจการแบบเดิม ยังขาดโอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติมที่สามารถนำมาปรับใช้กับกิจการของตนเอง ดังนั้น ควรจัดสรรเงินส่วนหนึ่งในการตั้งเป็นกองทุนเพื่อศึกษาดูงานให้การประกอบอาชีพที่ประสบความสำเร็จให้แก่กลุ่มผู้กู้ที่มีความสนใจ

3) การหาตลาด สมาชิกยังไม่มีหลักการในการหาตลาดที่แน่นอน ทำให้ยังถูกเอารัดเอาเปรียบในการจำหน่ายผลผลิตอยู่ ดังนั้น เพื่อรองรับผลผลิตของสมาชิก ทางกองทุนและภาครัฐควรมีการประสานงานในการช่วยหาตลาดให้แก่กลุ่มผู้กู้

3.3 สำหรับการค้นคว้าวิจัยเพิ่มเติม

1) ทำอย่างไร จึงจะให้คณะกรรมการกองทุนทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งที่คณะกรรมการไม่ได้รับผลตอบแทนในการทำงาน

2) ทำอย่างไร จึงจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้กู้เงินกู้ไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการขอกู้

บรรณานุกรม

- การพัฒนาเศรษฐกิจ [ออนไลน์]. (2545). ได้จาก: http://www.dnfe5.nfe.go.th/ilp/so02/so02_4.html
- เกษม ตันติผลชีวะ. (2539). กรอบครัวไทยกับแนวโน้มในอนาคต. *ใกล้หมอ*. 20(6):61-63.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา*. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี:เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *ชุดวิชาการวิจัยชุมชน*. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี:เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *ชุดวิชาสารนิพนธ์*. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี:เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- คนรุ่นใหม่. (5 สิงหาคม 2545). *มติชน*:10.
- คู่มือการค้า [ออนไลน์]. (2545). ได้จาก: <http://www.moc.go.th/thai/dbe/economic/bot.html>
- เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี,สมเด็จพระ. (2544). *วัฒนธรรมไทยในกระแสวัฒนธรรมโลก*. *สุโขทัยธรรมาธิราช*. 14(74) : 5-11.
- แนวทางการแก้ไขปัญหาค่าความยากจนอย่างยั่งยืน [ออนไลน์]. (2545). ได้จาก : <http://www.welfareforall.org/art/php3?num=12&p=1>.
- แนวทางการศึกษา "สื่อ" วัฒนธรรม[ออนไลน์]. (2545). ได้จาก : [http:// www.sac.or.th/projects/title/Adventures.html](http://www.sac.or.th/projects/title/Adventures.html).
- บทสรุปภาวะเศรษฐกิจ[ออนไลน์]. (2545). ได้จาก : [http:// www.oae.go.th/about/economy_status/economy_45.html](http://www.oae.go.th/about/economy_status/economy_45.html).
- บทสรุปสำหรับผู้บริหาร. (2544). สำนักงานสิ่งแวดล้อม.
- ปรีดี โชติช่วง. (2545). *กองทุนหมู่บ้าน : สะท้อนความคิดและความเห็นของชุมชน* [On-line]. ได้จาก : <http://www.thaitopic.com/PPF/going/thinktank/00005.html>
- ปิดฝุ่นการค้าประกันสินเชื่อ SMEs :สู่กองทุนการค้าประกันสินเชื่อ SMEs การช่วยเหลือ SMEs หลังวิกฤตเศรษฐกิจ [ออนไลน์]. (2545). ได้จาก : http://business.siam2you.com/article/b_scb/index.

- พวงแก้ว ปรีชาชนพจน์, สุเมธ เหลืองสมิทธิมงคลและการดา เศษพนาคร. (2545). สภาพแวดลอม
ของคนไทย. เศรษฐกิจและสังคม. 39(1) : 57-66.
- ไพบุณย์ วัฒนศิริธรรม.(2545).บัญญัติ 10 ประการ ล้อมกรอบ “กองทุนหมู่บ้าน” [ออนไลน์].
ได้จาก : [http://www.rakbankerd.com/benny/01_jam/village_fund/
index_houses_fund.html?tipic_id=>74&db_file=](http://www.rakbankerd.com/benny/01_jam/village_fund/index_houses_fund.html?tipic_id=>74&db_file=)
- ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม [ออนไลน์]. (2545). ได้จาก :
http://www.nesdb.go.th/data/plan9/content_page.html.
- ยุทธศาสตร์การบริหารเศรษฐกิจส่วนรวม[ออนไลน์]. (2545). ได้จาก : [http://www.nesdb.
go.th/data/data/plann9/data/M6.doc](http://www.nesdb.go.th/data/data/plann9/data/M6.doc).
- ยุทธพร. (มิถุนายน 2545). คำนิยมไทย. รวมพลัง :10.
- รุ่งนภา ทัดท่าทราย.(ม.ป.ป.). โครงการพัฒนาคุณภาพในกลุ่ม SMEs. มาตรฐานระบบคุณ
ภาพขั้นพื้นฐาน ก้าวแรกสู่ความสำเร็จของธุรกิจอุตสาหกรรม.
- รัฐบาลส่งเสริม SMEs[ออนไลน์]. (2545). ได้จาก : [http://www.business.siam2you.com/
article/b_SME/index.asp?num=12&p=1](http://www.business.siam2you.com/article/b_SME/index.asp?num=12&p=1).
- วรวิทย์ อวิรุทธวรกุล , ทิปรัตน์ วัชรารุณและวิมา เศษพนาคร. (2545). ความยากจนปัญหาที่
สำคัญยิ่งของการพัฒนา. เศรษฐกิจและสังคม. 39(1) ซ 37 – 44.
- วิชญ์ นิลกลัด. (8 สิงหาคม 2545). ข่าวเศรษฐกิจกองทุนหมู่บ้าน[บทโทรทัศน์ออกอากาศทาง
สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7].
- เว็ลด์แบงก์กั้หลังวิกฤติคนไทยจนเพิ่ม 3 ล้านคน. (31 พฤษภาคม 2545). กรุงเทพฯธุรกิจ.
สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2543). แนะนำแนวทางเพื่อความอยู่รอดของ SMEs .
สภาอุตสาหกรรม. 9(53):46-57.
- สรุปผลเบื้องต้นการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน. (2543). สำนักงานสถิติแห่ง
ชาติ.
- สมพันธ์ เศษอธิ. (15 มกราคม 2545). การบริหารกองทุนด้านบาทำให้มีประสิทธิภาพ. มติชนราย
วัน : 6.
- สร้างสันติภาพค้าโลก. (23 – 29 มิถุนายน 2545). สยามธุรกิจ.
- สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม[ออนไลน์]. (2545). ได้จาก : [http://www.
oepp.go.th/t_soe44_1.html](http://www.oepp.go.th/t_soe44_1.html).

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2545). การรักษาวัฒนธรรมคือการรักษาชาติ.

วัฒนธรรมไทย. 39(2):9.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2545). รายได้ ค่าใช้จ่ายและหนี้สินของครอบครัว. สารสถิติ. 13(5)
: 3-4.

ห้าปีวิกฤติคนไทยแย่งเงินเพิ่ม. (21 มิถุนายน 2545). มติชน.

โยธิน อินบรณ. (2543). การบริโภคกับความล่มสลายของสังคมชนบท[ออนไลน์]. ได้จาก :

[http : // trvehits.net / stat.php?login =s touclub](http://trvehits.net/stat.php?login=s%20club)

อาทิตย์ ภูมิกะโร. (2543). สรุปสาระสำคัญร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและ
ขนาดย่อม. อุตสาหกรรม. 43 : 45 - 52.

